

I.

Skupina mohutných dubů mne zdržela. Zahlédl jsem je opodál polní cesty, kterou jsme kráčeli. Mám rád staré stromy a proto jsem si k těm košatým velikánům schválně zaskočil; chtěl jsem se na ně z blízka podívat a s chlumu, na kterémž stály, obhlédnouti krajinu.

Byl jsem mezi výletníky nejposlednější a kráčel jsem sám; nikdo si mne tedy nevšiml, že jsem se ztratil. Ty tři duby stály jako obrovští tři bratři. Prostřední z nich byl puklý. Zelenal se však tak jako jeho druhové. Z pod jejich rozložitých košů díval jsem se na zacházející průvod, nad nímž povívaly tři spolkové prapory, díval jsem se na hradní věž na vrchu za lesem. Tam stál zámek, pěkné prý stavby, jak jsem v městečku slyšel, s bohatou sbírkou starožitností a s krásným parkem. Tam směřoval náš výlet.

Slunce zářilo, byl teplý den počátkem září.

Níže, na cestě zahlédl jsem jezdce. Mladý pán, mladičký, jistě tam ze zámku, štíhlý, asi osmnáctiletý, elegantní postavy, tváře přibledlé, zasmušilé.

Pod krajním dubem, na němž visel obrázek nějakého světce hrubě malovaný, smekl klobouček a pochýliv hlavu, zbožně se pokřižoval.

Od lesa pod zámkem zavzněla veselá hudba.

Mladý pán upřev tam zrak, pozoroval malebný proud výletníků, jak se k lesu stáčel, jak v jeho hlubokém stínu mizel praporek za praporem a s nimi pestrý průvod.

Mladý můj neznámý bodl koně, jenž rozklusav se, plavným krokem ubíhal také v tu stranu k lesnímu hradu. I já se tam pustil, ne však polní cestou, nýbrž steznicem přímo do lesa a k zámku vedoucím.

Jezdec mně zmizel s očí, ale já na něj ještě myslil. To jistě jeden ze tří mladých hrabat, synů hraběte N., majetníka toho lesního zámku. Zase mne napadlo, jak hluboko hlavu před tím obrázkem na dubu pochýlil a jak se živě pokřižoval. Jemná, výrazná tvář jeho tanula mi na mysli až do lesa, který již všecken zvučel neobyčejnými hosty. Stoupali do vrchu k zámku křivolakou cestou, já pak steznicem, kterým jsem si cestu ukrátil.

Když první z výletníků vykročili z lesa na volné prostranství před zámek, já již tam také byl. Na prohlížení zámku mně teď nezbylo času. Jen jako letmo jsem se na něj podíval a poznal jeden z těch Windsor-Castleů, jeden z těch hradů slohu Tudorského, jenž novější dobou u naší šlechty tu tam došel obliby. Budova rozlehlá s věžemi bez špičatých střech, s cimbuřími, kterých tu všude plno, a s útulnými arkýři pěkně se vyjímal na travnatém prostranství lemovaném do kola hustým lesem. Mohutné duby, místem i košaté, staré lípy stály na jeho pokraji.

Výletní průvod, spořádav se na pokraji lesa, kráčel ke hradní bráně. V prostorné klenbě její,

hlasně vzezvučevší odměřenými kroky, hlasy i hudbou, zanikal chýlící se prapor za praporem, houfec za houfcem, a také já jsem jí vešel — poslední — do čtyřhranného, volného nádvoří. Tam se průvod zastavil, a zpěvácký spolek v čelo pokročiv, chystal se, že zazpívá majetníku toho zámku, jenž dovolil, aby se výletníci pobavili na louce v parku v neda-
lekém sousedství.

Nádvoří jinak pěkné a malebné neposkytovalo zrakům nic zvláštního a proto záhy vše si prohlédnuvše upřely se tam, kam zraky všech se upíraly: k ozdobnému arkýři, v němž se ukázal vážný, obstarožný pán, patrně sám hrabě, aby vyslechl sbor jemu ku poctě zazpívaný.

„Vidíte, kněžna se ani neukáže,“ ozval se přede mnou jeden z výletníků.

„Jistě že odjela, že není doma.“

„Ó, je asi — Tamhle je její společnice.“

Oba pohlédli v pravo, kde na otevřeném balkonu stála štíhlá dáma. Její zjev mne vábil, zvláště sličná, pravidelná tvář její, výrazu vážného. Všude kolem samé veselé, usmívavé tváře i výletníkův i úředníkův a služebnictva zámeckého, jen ta společnice hledí vážně. A jako bych tu slečnu někde byl viděl. Byla mi nějak povědoma.

„Sláva! Sláva! Sláva!“ zahřímalo nádvořím, div že se okna neotřásla.

Pak hudba spustila hlučný pochod, a průvod měl se k odchodu, defiluje kolem arkýře; bral se nádvořím k zadnímu průjezdu a k vratům. Šel jsem také. Nežli jsem tam zahrnul, ještě jednou jsem se ohlédl po balkonu. Ale zajímavé společnice tam už nebylo.

II.

Místo výletní bylo půvabné a velmi příhodno: pěkný, prostranný palouk, obklopený skupinami starých stromů, hlavně javorův a také olší. Hradu nebylo odtud viděti. Chvilí jsem se tu omeškal, hledě na pestrý rej v kole a na skupiny pod stromy. Pak jsem se pustil dále do parku, abych si jej prohlédl. O něm pověst nepřeháněla. Byl opravdu překrásný a velmi rozlehlý. Pěkně se kráčelo úpravnými stezkami, chrupavým jich pískem pod košatými stromy druhu různého, podél potoku.

Veselá hudba, jejíž stlumený ohlas mne na kus vyprovázel, potuchla. Octl jsem se asi v nejdivější části toho parku: v hustém, pochmurném háji. Staré, omšené jedle i smrky zabraly tu skoro všechno místo.

Líbilo se mi tu a tak jsem kráčel chutě dále hustým podrostem, chvíli se i prodíraje změní mladých stromkův a houštin. Půda stoupala, až pak jsem stanul na nevelké planince, a tu jsem užasl.

Na volném tom, nevelkém vřesovišti, kolem do kola hustým lesem obklopeném, zahlédl jsem rozvalinu blíž dvou velikých dubů, jež rozkládaly své ochranné haluze nad sešlým, zvětralým tím ostatkem budovy snad rozlehlé. Veliké, gotické okno beze skla, ale s bohatou kružbou, vedle pilíř se štíhlými fiálami, pak nějaký gotický přístavek — toť vše. Ah, toť umělá rozvalina! Ale jak klamná tu v tom osamělém, lesním zákoutí!

Obešel jsem si to zpustlé opatství, jímž patrně měla býti. Vybitým velikým oknem padalo světlo do krátké chodby, ze které vedly dveře do jakési místnosti. Byly otevřeny. Vstoupil jsem. Místnost se podobala malé, gotické kapli. Jediné okno z barev-

ného skla uměle skládané propouštělo sem světlo, jehož zbarvené paprsky chvěly se tajuplným zášeřím té odlehlé svatyně, oblévající svou pestrou září i stříbrnou lampu, visící se svorníku žeber klenbových. Hořela, plamínek však její nyní v tom světle sotva bylo znáti. Po oltáři marně jsem se ohlížel. Na čelné zdi však stála na konsole pod gotickým baldachynem polychromovaná soška Panny Marie. Před ní klekátko, v pozadí stolice. Usedl jsem do ní.

Hluboké ticho. Z venku zavíval lehounký ševel. Věru, pěkné místo i pro tichou modlitbu i pro nerušené přemýšlování. Jistě to byla mysl poetická, jež si je tu vybrala a tak zříditi dala. Bezděky mi napadl popis Normanského opatství v Byronově „Donu Juanu“. A snad ten, jenž tuto umělou rozvalinu dal zříditi, měl jej na mysli chtěje vyvésti kopii, třeba jen v malém a neúplně, dotčené stavby, v níž Byron zobrazil dědictví své Newstead Abbey.

Snad dlouho jsem seděl v lavici pohřížen v pozorování i v myšlénky. Ohlas kroků, skutečných kroků mne probudil. Do kapličky vstoupil mladý muž. Ah, totě můj neznámý jezdec, kterého jsem spatřil tam u dubů! Pestré, zbarvené světlo šlehalo po jeho štíhlé postavě i po hlavě, tmavých, lehkou kadeřavých vlasů. Mne neshlédl.

Mladý můj „hrabě“, za kterého jsem mladíka měl, klekl před soškou a sepjav ruce pochýlil hlavu. Zdálo se, že se modlí. Do tváře mu viděti nebylo. Pojednou však hlavu na ruce položil a tak zůstal. Kdyby se mu byla hlava pohnula nebo potřásla, byl bych se mohl domýšleti, že pláče. Ale ani sebou nepohnul, jakoby usnul. Však nespí. Hlasitý, hluboký povzdech zachvěl se tichou prostorou, a jakoby se i slovo ozvalo. Nebylo mu však rozuměti. Co mu

je? Či stená v hlubokém zármutku, či se tak horoucně modlí?

Chtěl jsem vstát a tiše odejít. V tom však mladík sám pojednou rázem vstal, ne, zrovna vyskočil, a plaše se kolem rozhlédnuv, bral se rychle ven. Mne v pozadí, v šeru patrně nepozoroval. Šel jsem za ním. Chvátal chodbou, mihl se kolem velikého, gotického okna, a byl venku. Hleděl jsem za ním oknem, kam se obrátí. Mířil v tu stranu, kterou jsem já přišel. Pojednou se však zastavil; vlastně byl zastaven. Pán jakýsi ve tmavém obleku, kvapně vystoupiv mezi stromy promluvil na něj a slova ta, jichž jsem nezaslechl, přiměla mladého pána, že se navrátil.

Když jsem z rozvaliny ven vystoupil, byli už hezký kousek přede mnou, takže jsem si onoho pána, jenž mladíka s sebou pojal, dobře nemohl prohlédnouti. Nevěda, kudy zpět, dal jsem se za nimi. Nežli jsem se nadál, vykročil jsem z tmavého háje rozvalinu tajícího, a minuv rybník skrytý v houštinách, zahlédl jsem za stromy cimbuří hradní věže. Šel jsem nevěda cestou nejkratší, jak jsem se přesvědčil, když za chvíli stanul jsem, prošed vchodem pobočným, na známém nádvoří. Po těch, za kterými jsem vlastně kráčet, nadarmo jsem se ohlížel. Unikli mně, jakoby do země zapadli.

Lokaj, jenž stál u jedněch dveří, všiml sobě, že se ohlížím, a přistoupiv ke mně, zdvořile mi pravil, že jsem snad zmeškal a že hledám vchod do zámeckého musea.

Přisvědčil jsem tedy, když návštěva těch sbírek byla také v mém programu.

„Prosím, tudy. Spěchatí není třeba, poněvadž společnost právě teď tam odešla. Snadno jí dohoníte.“

Ptal jsem se, jaká společnost.

„Většinou výletníci.“

Vstoupil jsem a opravdu jsem nespěchal. Nerad prohlížím si památnosti ve velké společnosti. Těšil jsem se té náhodě. Půjdu hodně zvolna, společnost bude stále přede mnou a já sám a sám chutě a po-
božně si všecko prohlédnu, nerušen nerozumnými poznámkami nebo docela jalovými vtipy. Tak v duchu se těše vkročil jsem do předsíně.

III.

Byla skoro prázdná, a tak hned mi padlo do očí bílé poprsí, stojící na kulatém sloupci v koutě vedle samého vchodu ke sbírkám. Poznal jsem dílo. Byla to dobrá kopie poprsí Byronova od Thorvaldsena.

Nedivil jsem se, že jsem je tu našel, ale divno mi bylo, že právě tu, v té předsíni. Snad je pořídil ten, jenž tam v šerém háji postavil tu gotickou rozvalinu.

Temný hluk ze sousedních komnat připomenul, proč jsem přišel. Vkročil jsem tedy do prvního pokoje, plného rozmanité zbraně a zbroje. Nebylo tu ani živé duše. Z komnaty vedly otevřené dveře do druhé a dále ještě do několika jiných.

Společnost zašla daleko přede mnou; nebylo nikoho viděti.

Jal jsem si prohlížeti sbírku. Především upoutala mne helmice na starém, vyřezávaném stole ležící. Vedle ní leskl se krásný kord, zamodralé čepěle. Sáhl jsem nejprve po přilbici, pravého burgundského díla. Hledí její velmi uměle pracované mělo podobu praošklivé lidské tváře, rysů potvorných.

I přistoupil ďábel a jal se mne pokoušeti, až mne svedl. Helmice byla otevřena; zkoušel jsem,

jak by mně šla na hlavu. A již jsem ji spustil, už jsem ucítil její tíhu. Péro nějaké klaplo, hledí se zavřelo, a já byl učiněný rytíř, jen pokud se hlavy týkalo. Chtěje to rytířství ještě doplnit, chopil jsem se také kordu, a bezděky mávl jsem několik šermířských rozmachů. A tu jsem je pojednou zahlédl ještě jinde. Teprve nyní všiml jsem si starého benátského zrcadla slohu rokokového. Bylo mně vítáno. Ale jen jsem se do něho podíval, už jsem sebou trhl a prudce se obrátil. Ozval se v sousedství hlas.

Chutě jsem chtěl helmici sdělati, domnívaje se, že je tam někdo ze zámeckých. Ale běda! Helmice nešla. Táhl jsem ji přímo vzhůru, ale proti tomu uši protestovaly palčivou bolestí, a hlas vedle mohutněl, jakoby se blížil. Hledám pérko, které prve sklaplo a hledí spustilo i helmici zavřelo. Prsty mé chvatem sjezdily po přilbici od hřebene až dolů, v předu i po straně, kde prve byla otevřena. Než všechno nadarmo, nejen že se neotevřela, ale ani hledí se nehnulo, a já zůstal v té nelidské kovové kukle.

„Aby do vás hrom! —“ ozvalo se vedle drsným hlasem. A již kroky slyším. Stál jsem v helmici jako polapený mlsálek, hledě upřeně ke dveřím. Ještě jednou, naposled pokusil jsem se helmici tak zcela, jak byla, neotevřenou, přes hlavu stáhnouti, ale nechal jsem toho pro prudkou bolest. A v tom už jsem zahlédl ve dveřích — — Dal jsem se bezděky do smíchu, a ten tam na práhu chechtal se ještě více. Byl v pasti zrovna jako já, jenže držel v ruce ještě mohutný, rytířský korduláč.

Na hlavě mu vězela také přilbice, snad z dílny Lancelota de Gindertale, a proto velice cenná, mně však v tu chvíli a na tom místě se svým opičím hledím velice k smíchu. Ten muž v ní statné postavy,

ve vysokých botách, v šedém kabátci, jenž prozrazoval myslivce, přece k něčemu vypadal, ale já v pantalonách a v té helmici! Proto se také mé zjevení chechtalo a vztáhnuvši proti mně svůj ohromný korduláč zvolalo patheticky:

„Rytíři neznámý, sejmi hledí!“

„Nemohu. Otevři ty své!“ odvětim.

A tu se cizinec dal opět do smíchu.

„Nevíte si opravdu, pane, rady, jak helmici otevřít?“ ptám se.

„Což jste mne neslyšel klít? A jak jsem se škulbal jako liška v železech? Hrom do té pasti! Tu té vaší jsem ještě odolal, ale tu vedle. To jistě nějaká šelma lokajská nalíčila —“

„Půjdeme za společností. Snad nám někdo pomůže.“

„Ta už je pryč. Druhými dveřmi odešli všichni.“

„Musíme přece za nimi.“

„Takhle jako maškary? Pro smích celému zámku?“

„A co činiti?“

„Já chlap stará — a to má člověk z těch rytířských románů. Tohle mně vyvedl Chocholoušek a Walter Scott!“

Umlkl, neboť vedle se ozval ženský, sympatický hlas.

„Dědečku! Dědečku!“

„Ah, Jenička! Bůh tě pozdrav! Sem, hradní slečno! Sem! Sem! Váš rytíř na vás čeká toužebně!“ volal neznámý.

Ze sousední komnaty vešla — nové překvapení — kněžnina společnice! Tedy vnučka tohoto rytíře, jenž všechny hromy svolává! A kdo je on?

Jediné ruky pohnutí sličné společnice mně to povědělo. Znalaf patrně, jelikož zámecká, tu musejní

past navštěvovatelům nezkušeným nastrojenou, neboť sáhla jistě po hlavě svého děda, a jak péro jedno, druhé luplo, helmice se po straně otevřela, a odkryla mně obličej starý a vráskovitý, ale výrazný, svěží barvy.

Byla to tvář statného, jadrného starce, myslivce šedých vlasův a bílých knírů, stál to zkrátka přede mnou poctivý Mikuláš Vydra.

Poznal jsem Vydra rázem, na první pohled. Skořem nic se nezměnil za ta léta, co jsem ho neviděl, od těch dob, kdy jsem k němu do myslivny chodíval a hrál si tam ještě s Jeničkou, nyní knížecí společníci. Teď jsem ovšem věděl, proč se mi hned na první pohled zdála velmi povědomou.

„Pane Vydro! Jeničko! smím-li tak ještě říci, pomozte mi v mých úzkostech!“ volal jsem o pomoc.

Hledím jsem dobře viděl, jak děd i vnučka byli překvapeni, jak se udiveně na se podívali. Ale již ucítil jsem také já její ručku na své hlavě a pouto mé také rázem povolilo na mou úlevu. Oba zvědavě pohlédli na mne.

„Kdo jste, rytíři, že se ke mně hlásíte?“ ptal se staroch vesele.

Udal jsem své jméno. Jenička překvapením slabě vykřikla.

„I aby do tebe — ale odpusť, že ti ještě tykám!“ zvolal starý Vydra. „Kdo by se byl také nadál! Nu, ale takto se mi lépe líbíš, nežli v tom ohavném nelidském hledí.“

V krátkosti jsem mu pověděl, jak jsem se dostal až sem, a co se stalo se mnou od těch dob, co jsme se neviděli. Těšilo mne, že starý Vydra měl patrné potěšení z našeho shledání. A kněžnina spo-

lečnice myslivcovu Jeničku z let minulých také nezapřela.

„Vidíš, brachu milý, mám z toho radost a rád bych si popovídal o tvém, a třeba že již ne, také o našem kraji, a o všem z těch let. Tam mne to těšilo. Ale já musím k hraběti. Či ještě čas, panenka?“

„Šla jsem už pro vás, dědečku.“

„Tedy půjdu.“

„Bude-li libo, počkám na vás, kdekoliv určíte.“

„Tak, tak, nemáš-li nic jiného. Přijel jsem na ten výlet jako ty, třeba tedy tam dole. Ale k nám také musíš, to ti nepolevím, mám ještě Chocholouška a Ivanhoě také. Pamatuješ se, ty čtenáři? Ale o tom až dole na louce. Zatím si chvíli nějak ukrať a ohlédni se nějak. Přijdu brzo.“

Odešel dále do komnat, vedoucích k obydlí hraběcímu. Jenička ho vedla. Hleděl jsem za nimi průzorem otevřených dveří několika pokojův. S potěšením na starého Mikuláše Vydru, mou to živou připomínku na léta šťastného mládí, s podivením pak na tu ztepilou dámu vedle něho, jejíž ušlechtilá, sličná tvář mne již prve, když jsem ji na balkonu zahlédl, tak živě zajímala. Jak bych byl prve mohl pomyslit, že to Raimova Johana, vnučka starého Vydry!

IV.

¶Tuto se mi vidí, abych po způsobu starého Herodota vsul kapitulu na vysvětlenou, jmenovitě abych poněkud zevrubněji pověděl o Mikuláši Vydrovi.

Malá čtvrt hodinky od mého rodiště je v lese myslivna a v té starý Mikuláš Vydra myslivcoval. Tenkrátě ještě neměl tak bílých knírů a tak valně

prošedivělých vlasů, ale dědečkem už byl. Byli jsme s ním tuze za dobře. Chodíval jsem k němu do myslivny skoro denně jako k nějakému příbuznému, zvláště co se k němu přistěhovala paní Raimová, jejíž manžel, soudní úředník, byl v Praze zemřel. Měla synka Jeníka, s kterým jsem kamarádil, a dvě dcerušky. Mladší narodila se v myslivně, dva měsíce po smrti svého otce. To byla Madlenka. Johance, jež mne dnes tak překvapila, bylo tenkrát asi osm let.

Osamělá, tichá myslivna malými vnoučaty oživila a starému dědovi jejich, tenkrát již vdovci, bylo veseleji. Tu drobotinu svou měl velice rád, třeba že je často okřikoval a na Jeníka divého někdy i zahromoval, neméně i na mne, jenž jsem býval vnuka jeho věrným druhem ve všem i v mnohých rozpustilostech.

V myslivně bylo krásně v létě i v zimě. Stálaf v samém lese a ten nám chlapcům byl nejmilejším. I Johanku jsme brávali s sebou na svých potulkách. A když mráz a závěje bránily, tu jsme sedali ve vytopené světnici. Na málo co ze svého mládí se tak dobře pamatuju, jako na ten Vydrův útulný byt, na jeho hodiny s kukačkou, na stěny ozdobené různou zbraní a divnými parohy, a zvláště na starou, černou skříň s dveřmi polosklenými s mřížkami. Na ní stálo plno různého vycpaného ptactva kolem krále svého orla, jenž nad nimi všemi jako na ochranu rozepínal mohutné peruti. Líbili se mně, ale ještě s větší žádostivostí hleděl jsem za sklená dvířka, za nimiž v tajemném šeru rděly se nebo zelenaly cedulky se zlatenými nápisy na hřbetech knih tam vyrovnaných.

„Ach, kdybych je měl!“ vždycky jsem sobě přával.

Ó, těch milých chvil! Nikdy jsem na ně nezapomněl, na jejich prostou, ale upřímnou radost a rozkoš. Často mně připadá osamělá, zavátá myslivna, její vytopená světnice, v níž jsme si po celé odpoledne hrávali. Vidím starého Mikuláše Vydru, jak všecek skřehlý a zimou zardělý z lesa se vrátiv nějakého ušáka nebo lišku přinesl, usedl do černé lenošky a houpal na kolenou a choval malinkou Madlenku, nebo zas, jak se dal do vypravování. A já sedě u jeho nohou vedle Johanky naslouchal jsem s dechem utajeným jeho vypravování o divných příhodách loveckých, o cizích krajinách, zámcích a městech, jež sám byl viděl. Někdy také, a to bylo nás všech pravým svátkem, vypravoval nějakou historii z knížky. Čtenářem byl velikým. A když byl tuze dobré míry, tu rozevřev almaru vyňal z ní knížku a půjčil mně ji.

Ó, jak jsem s ní domů utíkal nedbaje šera, mrazu i závějí, a jak jsem pak hltavě četl!

S Jeníkem Raimovým, vnukem Vydrovým, nás pak zavezli do sousedního města do latiny, a když jsme se na první prázdniny už jako studenti vrátili, brával nás starý myslivec také do lesa a do polí, zvláště na podzim, když honili koroptve do rukávníku. Tu jsme statečně pomáhali hejno hnát, a jaká to byla radost, když se nevzneslo, když všecko vběhlo do chobotu!

Vidím starého Vydru, an všecko tak zkušeně a obezřetně vedl, a jak pak kleknuv u chobotu koroptev po koroptvi vybíral a je prohlížel. Mladé si nechával a jim život krátil, ale jak na nějakou starou přišel, hlavičku jí políbil a s nějakým „šprochem vajovským“ chudinku vyděšenou a zmatenou na svobodu propustil.

Když jsem na čtvrté prázdniny domů přijel,

bylo po mysliveckých radostech. Starého Vydry již v rozmilé myslivně nebylo. Dostal se jinam, na lepší místo. Od těch dob jsem ani jeho ani koho z jeho rodiny nespatriil. Nové místo jeho bylo kolik mil od nás vzdáleno. Starý Vydra přijel se asi dvakráte k nám podívat, ale tu jsem už byl ve světě.

Na novém jeho místě záhy mu zemřela dcera, paní Raimová, a tak staroch osaměl se svými vnučkami. To nám také psal, že má Johanku již jako opatřenu, poněvadž si ji kněžna M. tuze oblíbila a k sobě vzala.

Pak přišla od něho ještě jedna novina a neveselá. Oznamoval, že starý kníže, který mu tolik přál, náhle zemřel, bezdětek, a že panství svá zanechal dvěma svým synovcům. Panství, na němž Vydra sloužil, že dostal syn po sestře nebožtíka knížete, provdané do Němec. Mladý pán že také hned se všeho ujal, a první, co navštívil, byla veliká obora Vydrrou spravovaná. Starý, šedivý náš přítel ho prováděl a tu, jak nám psal, chtěje novou vrchnost překvapiti, zavedl hraběte na místo, kde věděl, že najdou nejstaršího jelena veškeré obory, miláčka nebožtíka knížete i starého myslivce. Zvíře bylo velmi krotké a jako ochočené. Starý Vydra na jelena jen zavolal, a statný paroháč, uslyšev známý a milý hlas, bral se poklidně ke svému příznivci. Již se přiblížil na několik kroků, v tom mladý hrabě vzal myslivci z ruky pušku a střelil. Ubohé zvíře se vzepjalo, skok a již leželo krvácejíc na zemi. Kulka mu vjela do hrudi.

Dobře se pamatuju, jak starý Vydra nám o této události psal. Nejdříve zůstal, jako kdyby hrom do něho udeřil, omráčen; zbledl jako stěna, pak se začal třást a hlasem, jež sotva z hrudi vypravil, vykřikl:

„To je zbabělost, pane hrabě!“

A nedbaje panského hejska necitelného, skočil ke zvířeti na smrt raněnému. Upřelo na něj poslední svůj pohled. „Do smrti nezapomenu, jak se na mne podíval,“ psal tenkrát o jelenu starý Vydra. „Vím, rozuměl jsem, co mi ubohé zvíře chtělo říci. Když jsem vstal, neviděl jsem pro slzy na cestu. Ano, starý příteli, já se dal do pláče jako baba.“ Co hrabátko zatím dělalo, nevěděl, jen to Vydrovi řekli, že pán odešel mlčky z obory, všecek zsinalý vztekem. Téhož dne ještě doručeno Vydrovi hraběcí oznámení, že je ze služby propuštěn, aby se do týdne vystěhoval. Zpráva o tom, že je starý Mikuláš Vydra, jenž od let mládeneckých nebožtíku knížeti sloužil, jak se říká, na hodinu, beze vší náhrady propuštěn, dojala všechny, kteří starého myslivce znali. Kolegové jeho a jiní úředníci panští šli za něj hraběte prosit. Ten však byl tvrdý jako skála, až posléze dal se obměkčit a dal na jevo, že by Vydra zase přijal, kdyby přišel, odprosil a poprosil. Stařec neměl jmění skoro žádného, a nad to zůstala mu na starosti nedospělá, nezaopatřená vnučka. Nicméně nešel, neodprosil a nepoprosil.

Tak se vystěhoval ze své myslivny a byl bez chleba. Nějaký čas se zdržoval v sousedním, malém městečku, odkudž nám také psal a oznámil, nenajde-li do krátké doby nějaké služby, že se přistěhuje do naší krajiny, kdež býval tak šťasten, a kamž ho naši tak upřímně zvali. On sám neměl valné naděje, že by se mu dostalo nějaké služby, neboť byl už letitý; mimo nadání však se přece uchytil. Jak nám potom psal, pomohla mu nejvíce jeho vnučka, Johanka, tenkrát už u kněžny M. Vlivem kněžniným, a ten byl na hraběte N., jejího synovce, velice značný,

ano často i rozhodující, stalo se, že Mikuláš Vydra přijat do služeb hraběcích, ve kterých zůstal až po den našeho neočekávaného shledání.

V.

Čekaje na starého přítele, prohlížel jsem si zámeckou sbírku i pokoje výletníkům otevřené. Pak jsem zamířil ze zámku na místo výletní, kamž za chvíli také starý Vydra s Johankou přišel. Zasedli jsme si stranou pod košatý javor, kdež náš nikdo nerušil.

„Tak nejdřív abych ti Madlenku ukázal — Nepoznal bys jí. Kde pak, ta byla jako střízlíček, když jsi k nám chodíval. No, kolik jí bylo, Johanko — dvě, tři léta.“

„Ba ještě v peřince Madlenku pamatuju,“ dodal jsem.

Starý myslivec se dal do smíchu.

V tom přiběhla panenka jako srnka májíc líce od tance zardělé a pěkné oči rozkoší planoucí.

„Dědečku, jdu se napít,“ volala již před stolem.

„Nu, Toníku, teď nebude ani mouchy třeba, abys uhodl, že tohle je naše nejmladší princezna, ta, na kterou se ještě pamatuješ, když ještě —“

Věda, že by teď přišlo nějaké jadrnější, myslivecké času určení, vpadl jsem starochovi do řeči, Madlence se představuje. Znala mne z vypravování dědova, na myslivnu však, kde se narodila a první dětská léta ztrávila, se nepamatovala, jakož i na mne ne.

V tom ozvala se předehra ke čtverylce. Omluvila se, že je zadána, a již byla ta tam. Neměl jsem úmyslu tančit, ale nedalo mi, abych Johanky o ta-

nec nepožádal. Řekla mně upřímně, že by ji náš družný hovor více těšil, tady že nám bude lépe nežli v kole.

„Slyšíš ji, Toníku?“ zvolal Vydra. „To jsou sestry, tam ten divoch lesní, a tu ta naše hraběnka. Ale mně to je tak milejší, že zůstanete se mnou.“

A tak jsme se rozhovořili. Těkali jsme ovšem nejvíce v mém domově, který také starý Vydra i Johanka měli za svůj. Těšilo mne, že si tak rádi na něj i na své známé vzpomínali, a zvláště že Johanka všechny příhody těch dětských let, všechny ty naše kousky a výpravy, jež s námi podnikala, v paměti tak dobré zachovala. Bylo patrné, že ty vzpomínky opravdu ji těší. Vážné její líce oživilo, a ve velikých, pěkných očích zasvitla zář tiché radosti.

Vzpomínky ty překlenuly řadu let a sblížily zase naše mysli. Johanka prve upoutala pozornost mou svým zjevem, nyní svým hovorem, jenž svědčil o jejím vzdělání a jemnocitném srdci. Její vážnost jsem nejprve přičítal jejímu okolí a vzdělání, než čím dále tím více se mi ujímala myšlénka, že na té klidné hladině její duše chvěje se tmavý stín nějaké starosti nebo trudu jakéhosi.

Čas nám pod javorem ubíhal pěkně. Tak jsme se zabrali v hovor, že sotva jsme si povšimli veselého ruchu a reje opodál. Chvilími ukázala se u našeho stolku Madlenka, ale vždycky jen na chvílku, a sotva že několik slov s námi promluvila, již opět odkvapila, nebo přišel pro ni nějaký tanečník.

„Nevděčnice!“ žertem jí posléze starý Vydra domlouval, „když už si nás, mne a tuhle Johanky nechceš všímat, měla bys tady o Antonína více dbát. Kdyby jeho tu nebylo, už bychom se stěhovali domů —“

Žádal jsem za Madlenku i za sebe, aby nechvátal, že nemá daleko domů.

„Nu, daleko není, pravda. Však bys mohl s námi zrovna, jsme v samém lese, jako před lety. Jestližeš sobě všiml cestou toho rozlehlého hvozdu na levo —“

Přisvědčil jsem, a tu mi připadlo, že jsem tam uviděl mladého jezdce. Zmínil jsem se o něm, i o tom, jak se tam před obrázkem pokřižoval, a že jsem dle zevnějšku soudil, že je ze zámku, snad mladý hrabě.

„Byl to on, ano už podle toho, cos povídal,“ dosvědčoval Vydra. Johanka sebou nějak trhla, hned jak jsem se o hraběti zmínil. Nachový stín přelétl jí líce. Starý nepozoroval nic, já pak pokračoval klidně ve svém vypravování. Pověděl jsem, jak v parku zabloudiv, zašel jsem do umělé rozvaliny, a jak tam někdo přišel.

Johanka pozvedla svých zraků. Pozoroval jsem, že čeká, až povím, kdo to byl. Jáť schválně si to nechával na konec. Když pak jsem udal, že to byl onen jezdec, kterého jsem u dubů spatřil, a tedy mladý hrabě, zvláště pak, když jsem vypravoval, jak hlavu na ruce položiv z hluboka vzdychal a jakoby zastenal — ne — to nebyla jen domněnka — tu jsem už byl jist. Johanky se slova má patrně dotkla. Nepromluvila ani slovíčka, v očích však; v tváři bylo znáti hluboký dojem. A dále jsem vypravoval, jak mladý hrabě po tom prudko vstav ven odkvapil, kdež ho pán jakýsi černě oděný zastavil a s sebou odvedl.

„To byl jistě on, víš?“ Zvolal Vydra, obraceje se k Johance. Pak na mne pohlédnuv, pravil:

„To bys neřekl, milý hochu, že takové věci jsou ještě možny dnešního dne. Ale což, našinec abý mlčel.“

„Kdo byl ten pán?“ ptám se.

„Tys ještě nic neslyšel tam v městě o Redingovi, o tom francouzském Němci, nebo německém Francouzovi? To je dost. Ale až bys se tam seznámil s farářem, ten by ti snad více pověděl. Člověk to vidí, ale což — jak povídám. Staré kněžně jsem mnohým povinen, ale to jí mám tuze za zlé, že toho cizince, toho abbéa si s sebou přivezla.“

„Odkud?“

„Z lázní nějakých nebo z Vídně.“

„Abbé Reding má jistě u ní veliké slovo,“ díím.

„Ba že má. Za těch pět let, co tu je, mnoho se na zámku změnilo. Nejprve musil P. Hanousek pryč. Ten byl před tím u mladých hrabat vychovatelem. Takový ti bodrý, rozumný kněz a našinec! Tak si pěkně rozdělil vychování nejmladšího hraběte, starší byli již odrostlejší — tak si to rozdělil s nějakým doktorem Sejčkem, že byla radost. Já, a nejen já, také jiní říkali: ‚Hrabě Oskar, to bude opravdu český kavalír.‘ A v tom to přijede na jaře s kněžnou ten abbé Reding, a jaký je, pomyslíš sobě, když ti povím, že našemu P. Hanouskovi s počátku ani ruky nepodal.“

„A proč?“ tázal jsem se udiveně.

„Štítil se ho, že je to prý husitský kněz. Všechny české kněze měl a má za Husity, považ si! A ten po rozmilém a rozumném P. Hanouskovi dostal mladého hraběte! Tu duši jemnou!“

„A což P. Hanousek?“

„Kněžna mu udělila faru v městečku. Je výnosná, tuze dobrá, ale on šel nerad ze zámku, a to k vůli hraběti Oskarovi. Tak ho měl rád.“

„A doktor Sejček?“

„Byl o něco později propuštěn. Kdo toho byl příčinou, že se ten statný, rozšafný muž najednou

k úkolu svému nehodil; to každý hádal a jistě se žádný nezmýlil. Když doktor Sejček odcházel, hrabě Oskar plakal, jakoby se s bratrem nebo s otcem svým na vždycky loučil. Ale já vím, že si už teď na něj nevzpomene, a vzpomene-li, tedy už ne tak jako jindy.“

Rozuměl jsem starému příteli. Takové tedy nabyl ten cizinec nad mladíkem moci, že zvrátil všecko jeho smýšlení a soud i o tom, což mu milým bývalo.

„A což starý hrabě, otec?“ ptám se.

„Je velmi zbožný, nad to v rukou kněžniných.“

„A jak v národním ohledu?“ táži se na novo.

„Hm, milý brachu, to je to, co mne nejvíce mrzí. Jak jsem povídal — oseníčko se podobalo, tuze pěkně se podobalo, ale přišel mráz — a spálil všecko, všecko. Mladý hrabě, jak se o všecko naše horlivě zajímal, tak stal se nyní úplně lhostejným. Všecko mu je, zdá se mně, marností světskou. Jak jindy chodíval s doktorem nebo s P. Hanouskem mezi lid! Teď se každému skoro vyhne. A jak rád sedával se svým vychovatelem tam u té rozvaliny, jak jsi o ní povídal! Tam obyčejně čítali. I v tom je teď obmezen. Ano, a teď si také vzpomínám. Na chodbě, víš, v té rozvalině byla také soška nějakého anglického spisovatele, Walter Scott to nebyl —“

„Byronova,“ chtěl jsem říci, ale již to Johanka za mne vyslovila. Ale zvuk jejího hlasu byl jinačí nežli prve, jako by nějak stísněný.

„Ano, toho. Nebožtík kníže, to byl milovník takové romantiky, ten tu zbořeninu vystavěl, ten tam tu sošku dal. Léta letoucí tam byla, nikomu nepřekážela, až tomu, P. Redingovi. Ze prý to byl takový neznaboh, ten spisovatel.“

„Že to poprsí nerozbil!“

„To si přece netroufal k vůli nebožtíku knížeti.“

„A tak milý Byron musil ze svého tichého opatství do předsíně.“

„Tak to máš, milý hochu!“ dodal starý Vydra. „Tu vidíš, co může vychování, co může jediný člověk! Od mladého hraběte jsme se mnoho nadáli. A tu přijde ten — a komu tím prospěje?“

„A není žádné pomoci?“

„Jaké? Když ho měl tak dlouho sám a sám.“

„A což starší dva bratři?“

„Ti tomu ušli. Jeden je na universitě, druhý na vojně.“

Starý přítel můj se odmlčel. Já si toho ani nevšiml, poněvadž jsem měl na mysli, jak Johance podivně v očích zasvitlo, když jsem se otázel, není-li už žádné rady a pomoci, aby mladý hrabě uveden byl na jinou dráhu.

Ani jsme se nenadáli, a odpoledne se nachýlilo. Starý přítel se měl k odchodu, a za chvíli, když slunce zapadalo, neudržel jsem ho ani já ani prosby Madlenčiny. Sprovodil jsem ji a děda jejího s Johankou až k vozu, jenž stranou na pokraji háje na ně čekal. Tam ještě jednou jsem musil slíbiti, že pobytu svého u přítele ukrátím a že přijdu k nim do myslivny. Rád jsem tak učinil, těše se jak na starého přítele tak i na pobyt prostřed lesa v ten pěkný podzimní čas.

Za chvílku zmizel kočárek našim zrakům. Johanka vracela se do zámku. Já ji vyprovodil. Minuvše palouk a jeho hlučnou společnost, kráčeli jsme parkem. Venku bylo ještě světlo, tu však pod klenbou košatých stromů uhostily se hluboké stíny.

Ptal jsem se Johanky, jak často bývá u dědečka.

„Ne tak často, jak bych si přála.“

„A není daleko odtud.“

„Není, ale k vůli kněžně nemohu. Ne, že bych musila být u ní ustavičně, nerada vidí, odejdu-li ze zámku. Než teď jí zas řeknu o dovolenou.“

Vstoupili jsme právě na pokraj lesa před zámkem, a před námi — onen mladík z kaple — mladý hrabě! Jak nás zahlédl, rázem se zastavil. Dobře jsem postřehl, jak se Johanka lekla, a neušel mně i pohled, který hrabě na ni upřel. Mne samého překvapil výraz vášnivosti, jenž v něm zaplanul. Byl to hněv, však ještě cosi jiného, nevýslovného, co v očích mladíkových zaplanulo. I to mne překvapilo, že nešel dále, nýbrž jakoby se rozmyslil, rázem se obrátil a zamířil do zámku.

„To je on, Johanko, kterého jsem prve viděl.“

„Ano, hrabě Oskar,“ neklidně odvětila, hledíc upřeně za odcházejícím.

Šel jsem ještě několik kroků, pak jsem se s ní rozloučil. Dala mi s Bohem nějak roztržitě, a pospíchala do zámku, ne však tou stezkou, kterou hrabě Oskar odešel. Vrátil jsem se k výletníkům. Dlouho mi tanulo na mysli mladíkovo divné chování, zvláště pak jeho pohled. To ten zbožný hrabě Oskar? A Johanka! Co se snad děje —

VI.

Slovu Mikuláši Vydrovi danému brzo jsem dostal.

Za dva dni po onom výletu rozloučil jsem se s přítelem a s novými známými v jeho rodišti a vypravil jsem se do myslivny Vydrovy. Jda pěšky, schválně jsem zvolil cestu nejdelší, poněvadž vedla skoro samým lesem. Byl panský, dobře hleděný a

místem věku ctihodného, zvláště kde buky a duby převládaly.

Všude bylo již znáti kročeť dumného podzimu. Žlutý tónů nejrůznějších všude vyrážela ze tmavé zeleni stromů jehličnatých.

Teprve pozdě odpoledne cíli svému jsem se přiblížil. Byl jsem překvapen. Nadál jsem se obyčejné myslivny, a nejvíce mně na mysli tanula ta z mého rodiště, v níž jsem Vydrovu rodinu navštěvoval. Ale kdežež to nízké stavení se zahrádkou před okny a s kolnou a stodůlkou! Výstavný, jednopatrový dům jsem uzřel, stavbu sice starou, ale přece ještě úhlednou, jež zraku především se zamlouvala loubím ve přízemku a otevřenou galerií v prvním patře. A což tam všude na zdi parohů jeleních a jiných! To stavení nebývalo jistě vždycky obyčejnou myslivnou.

Vstoupil jsem do loubí spočívajícího na mohutných kamenných pilířích. Dvěře do světnice byly otevřeny. U okna, kolem něhož bujný břečťan se vinul, seděl starý Mikuláš Vydra s knížkou v ruce a s dřevěnou dýmku v ústech. Modravý mrak dýmu vznášel se mu nad hlavou.

Srdečně mne uvítal.

Ptal jsem se na Madlenku.

„Není doma, je v zámku u Johanky. Tam se jí lépe líbí nežli tu na samotě. Tady to ticho pro to vyžle není. Ale sedni, jsi jistě ušlý.“

Neuposlechnuv, zašel jsem si přímo ke staré tmavé almaře, knihovně mého přítele.

„Ah, stará známost!“ zvolal Vydra směje se. „Trochu více červotočiny v ní, ale jinak se tuze nezměnila!“ A otočiv klíčkem v žlutém kování někdy módním za dob Velikého císaře, otevřel polosklené dvěře. Z nitra staré knihovny ovanul mne vzduch zvláštní vůně, jež tím živěji mně na mysl uvedla

dni minulé, ony podvečery zimní v malé myslivně nedaleko mého rodiště, kdy starý Vydra svítky si lojovou svíčkou ve dřevěném svícnu s fidibusy vybíral mně čtení, po kterém jsem zrovna prahl. Ah, tu jsou všechny s rudými nebo bledě zelenými cedulkami na hřbetě i se zlatým písmem, jež mně tolik rozkoše způsobily: Klicperovy Almanachy, Turinského Virginie a jiné ty milé knihy vyšlé z impresí Hostivítá Pospíšila, tu Puritáni Scottovi a vedle nich hned Ivanhoe.

„Vidíš ho?“ pravil Vydra ukazuje na knihu, a poctivá tvář jeho zazářila srdečným úsměvem. „Vidíš, Ivanhoe? Johanka mne poučovala, že se to jinak vyslovuje, ale ať, já už jsem tak zvyklý a to jméno se mně líbí. Ale je trochu usmolenější —“ a vyňav knihu, porozevřel ji, aby ukázal ohnuté, ohmatané, zahnědlé rohy jejích listů. „Všecko tu, jak bývalo a ve světnici také,“ dodal jsem, rozhlížeje se pokojem pěkně vybilným, stropu klenu-tého.

„Všecko, milý brachu, všecko, až na maličkost. Jen se dobře podívej.“

„Orel!“ zvolám. „Orel tu na skříní schází.“

„Ano, je pryč, a to káně tu je za něj chatrnou náhradou.“

„Moli ho zničili,“ pravím.

„Hynul, sešel tuze, ale pojd, sedni a počkej, ať ti něco přinesu na občerstvenou.“

Zašel ven a za chvíli přišla stará služka s pivem, chlebem a studenou zvěřinou.

„Tu sedni, tak, já zůstanu tady u okna.“

„Máte tu volněji nežli jste mívali u nás.“

„Jak by ne! Vždyť jsme v zámku, v starém lovčím zámečku. Ale, abychom nezamluvili, ten orl — to je tak. Když ten klouček toho jelena, však víš,

nechci ani o tom mluvit," a tu se starý Vydra jadrně uplivil, „a já se musil stěhovat, tak jsem začal tu ty ptáky uklízet. Ten orel byl ze všech nejstarší a pamatoval má nejhezčí léta. Měl jsem ho od nebožtíka starého pána, jako knížete, když jsem u něho sloužil, dal mi ho sám, míval ho na zdi nad svým psacím stolem. A tak, jak jsem stál na židli, zadívám se na ptáka a myslím si, jakého stěhování se mnou se dočkal, že býval v knížecí komnatě a kdo ví, do jaké komory se teď dostane, a bude-li ho kam dát a ještě jsem si pomyslíl, jaké má pěkné oči —“

„To měl, jiskrné; jako klouček jsem se jich s počátku až lekal.“

„A v tom, jak ti po orlu sahám, nějak na křivo vstoupnu, židle se zvrtila, a já sletěl na podlahu i s orlem. Mně se nestalo nic, ale orel se tuze pošramotil. Křídlo se mu zlomilo, hlava porouchala a peří z něho jen přšlo. Prohlížím ho, také oko pryč, a co to v koutku? Tak se to červeně zablesklo, dívám se, vytáhnu, a on to krásný, červený kamínek, no, abych zkrátka řekl, rubín. A teď ti začnu prohlížet druhé oko. Vyloupnu je, a on ti zase v očním koutku krásný rubín.“

„A oko?“

„Nejčistší a pěkně broušený topas. To jsem ti to druhé oko hledal. Našel jsem je. Byla to pěkná památka. Teď jsem ovšem rozuměl, proč nebožtík starý pán, když mně toho orla dával, řekl: ‚Hleď si ho, stojí za to, a když bys ho chtěl vyhodit, dobře si jej prohlédni.‘ Já tomu nerozuměl a zapomněl jsem na tu řeč. Děvčata mají z toho po prsténku s rubínem a z těch topasů dal jsem udělat Johance náušnice. Pane, kdyby každý orel měl takové oči, to by myslivci své nějak napínali, aby nechybili. Ale hochu, ty nic nepiješ a já nekouřím. Spravme to!“

Vyklepav svou dřevěnku, cpal ji z měchuřiny zeleně lemované. Za chvílku se mu zase vznášel modravý oblak dýmu nad hlavou.

„Viš, hochu, zakouřit si a při tom knížku si přečíst, to je moje. Už kolikrát jsem si povídal, že by ty rytířské historie byly lepší, kdyby byl tabák o nějaké století dřív znám.“

„A proč?“

„Protože by byli rytíři a zbrojnoši také kouřili. Jak by se to takhle na starých hradech při plápolajícím krbu, nebo v noci na baště pěkně dýmalo,“ a stará šelma dal se do smíchu.

Pak mne prováděl starým lovčím zámečkem. Místností dost, ale většinou prázdných. Jen ve dvou pokojích v prvním patře bylo něco nábytku. S galerie byla pěkná podívaná na les kolem se rozkládající, barvu měnící. Šli jsme zase dolů; v tom se starý přítel můj pojednou zastavil u starých dveří a pravil:

„Mohl bych ti ještě ukázat,“ ale jakoby se náhle rozhodl, dodal: „Dnes už je skoro pozdě. Počkáme do zítřka.“ A usmál se.

Podvečer i večer ztrávili jsme v družném hovoru. Bylo mně tu v tom tichém zákoutí lesním u starého poctivce srdečného milo a volno. Byl jsem skoro nerad, když vstal od stolu mihně, že už je čas, abychom si lehli.

„Ale dnes budeš spát se mnou. Tvůj pokoj není ještě upraven. Spím tiše, nic se neboj, ale horší je před spaním. Tu si ještě vždycky jednu vykourím a pak si z toho nic nedělej, až uslyšíš najednou: „klep, klep!““

„Nebojím se ničeho, strýčku.“

Zavedl mne do vedlejší světnice, do své pracovny a zároveň ložnice. Sám mně upravil mou postel a když vlezl do své, zakřesal a začal páliť

svou večerní oběť a vypravovati. To bylo jeho. Činil tak sedě, já pak sedě naslouchal. Venku se ozvalo několikeré silné zadutí větru. Hlasný šumot stromův až k nám zaléhal. Starý Vydra spokojeně bafaje vypravoval:

„Jen jednoho jsem znal, co měl zrovna takový zvyk jako já. Byl to nebožtík Rubeš, pánbůh mu dej nebe, ‚jediný střelec před bohem,‘ jak o něm říkali. Jednou po honě, na který jsme byli pozváni, bylo to zrovna tady, jen že tenkrát jsem byl ještě svobodný a nenapadlo mi, že bych tu kdysi uvázl, uložili nás, mne a Rubeše, do jednoho pokoje. Střelců bylo mnoho, tak že tu v tom starém zámečku nebylo dost místa, a tak jsme také spali po dvou. Starému Rubešovi se nechtělo spát. ‚Kdyby tu aspoň nějaké karty byly,‘ povídá. Hledá, hledá, až ve stolku našel staré, zamaštěné, špínou tak zašlé, že sotva bylo je znát. Ale starý Rubeš měl velikou radost. Vzal lojovou svíčku a začal je čistit, až jakž takž prohlédly. Hráli jsme.“ Starý Vydra do zevrubna vypravoval, co a s jakým štěstím — „až nás to omrzelo. Lehli jsme si.“

Tu Vydra dosud sedící bezděky se také položil; protáhnuv se poklidně pokuřoval a dále vypravoval:

„Starý Rubeš začal povídat. Venku přšelo jen se lílo, a tma tmoucí. Povídal o bílé paní, že se také tu, v tom zámečku ukazuje.“ Tu Vydra notně zívá. „Že ji sám myslivec viděl, ale než o ní dopověděl, Rubeš usnul. Světlo jsme už před tím zhasli.“

Vydra mluvil už volněji. Tu se odmlčel, zívá; za okamžik opět pokračoval:

„Já nespál. Nevím, čím to bylo, že jsem nemohl usnout. Poslouchal jsem, jak déšť do oken harašil — v tom — slyším, jakoby někdo na naše dveře zafu-

kal — poslouchám — a ono zase klepání — Divně to, na mou — vypadalo — vstanu —“

Klep!

Vydrova ruka, jež vzala dýmku z úst a chabě ji držela, pojednou sklesla jako mrtvá; dýmka Vydrova sklouzla na podlahu. To bylo to jeho ‚klep‘, na něž mne prve upozornil. Ohlédnu se po něm. Oči zavřené, usnul vypravuje zrovna o bílé paní, jež před lety ho rozčilila. Léta! Léta!

Ale já nemohl usnouti. Dráždilo mne poněkud, co starý přítel mi vypravoval, a to tím více, poněvadž jsem byl v situaci velmi podobné. On, jako starý Rubeš, a já mladík, jakým on tenkrát byl. Jen ještě to klepání scházelo. Naslouchal jsem, než ticho. Jen vítr chvílemi se opřel do okna. Myslil jsem, že starý přítel mně zítra o dobrodružství svém dopoví, ale ještě dříve mi to dopověděly divné sny, plné starých zámkův, osamělých pokojův a bílých paní, jež strašidelně se zjevivše kynuly mně tajuplně.

VII.

Když jsem se ráno probudil, byl jsem v pokoji sám. Vyšed pak ven, zastal jsem starého Vydro, čilého a svěžího, před myslivnou či zámečkem.

„Čekám na tebe. Pojď, posnídáme a půjdeme do lesa.“

„Ale dříve bych rád věděl, jak to dopadlo s tím klepáním a s tou bílou paní, když jste tu spal s Rubešem, s tím myslivcem před Bohem jediným.“

„Ah vida filosofa, je jako ženská zvědavý. Kdo pak by takovou povídačkou mařil boží světlo bílého dne! To se tak povídá jen večer, před spaním.“

Znaje svého starocha, nenaléhal jsem. Po sni-

daní, když už jsme se chystali do lesa, podotkl jsem, že mi chtěl ještě včera něco ukázat a smím-li ho na to, až se vrátíme, upomenout.

„A toť se ví, jak bych ti té znamenitosti neukázal!“ A nějak divně se usmál.

Kousek za myslivnou, kde se stezník rozcházel, Vydra stanuv, ukázal mně na pravo a pravil:

„Jdi tudy. Tady je nejhezčí les. Já zaskočím na paseku, mám tam lidi; pro tebe by nic tam nebylo. Však já tě dohoním a najdu.“

Rozešli jsme se. Les mne zajal. Byltě tu opravdu krásný a čím dále tím krásnější. Temno jeho však mne dlouho neobklopovalo. Záhy jsem stanul na volnějším místě, porostlém bujnou, nyní již sežloutlou metlicí.

Užasl jsem tu jako onehdy v parku před tou umělou rozvalinou. Byloť tu cosi podobného; ne však rozvalina, nýbrž stavení celé, ale divné, neobyčejné.

Stáloť přede mnou na pokraji té volné, neveliké prostory u samého skoro lesa na kamenné podezdívce dosti vysoké. Kamenné schody vedly k němu se všech stran. Bylo ode dřeva, sroubeno z mohutných klád a trámů dubových, věkem a dešti potemnělých.

Průčelí, proti němuž jsem stál, bylo otevřeno, beze stěn. Nízký štít jeho opíral se o dubový trám, jenž jako architrav spočíval na dvou mohutných sloupech divně vyřezávaných, bez hlavic. V zářezech těch sloupů znamenal jsem stopy rudé a modré barvy. Na štítu bylo pozorovati řezby zpodobující několik podivných postav, jako pitvorných bůžků pohanských.

Střechu, málo jen strmicí, nekryly ani šindel, ani cihla nebo kov, nýbrž placaté, neotesané kameny. Žlutavý lišejník a zelený mech je halil většinou, a

kde mezi kameny prst se uchytila, tam bujily netřesk, tráva a různé bejlí.

Přistoupil jsem blíže, pak i na schody jsem vystoupil.

Jaké to stavení tu v té lesní samotě? Nač tu je? Kdo je vystavěl? Tak v duchu se tázaje vstoupil jsem do otevřené předsíně. Byla asi dvanácte kroků zdělí. Na jejím konci stály čtyři mohutné sloupy rovněž divně vyřezávané. Že byly spíše chráněny před deštěm a slotou, lépe se zachovaly barvy, jimiž v zářezech byly omalovány. Ve výši mezi nimi upozoroval jsem napjaté, tenké tyče z bronzu a na nich tu tam nějaký kroužek.

Ah, tu zajisté kdysi visely záclony. Vstoupil jsem dále do koby, do níž padalo světlo toliko prostorou mezi dotčenými sloupy. Bylo ho však dosti, abych mohl pozorovati na dřevěných stěnách zbytky jakési malby a dva výklenky dřevěné, nyní úplně prázdné. Proti vchodu, kterým jsem vkročil, byly dvéře. Zkusil jsem prapodivný zámek dřevěný či závoru nebo cosi podobného, a hle, dvéře se otevřely a já stanul na prahu malé kobky bez oken, do níž padalo žlutavé světlo toliko shora. Až jsem se zarazil. Proti sobě v tom pološeru v žlutavém přísvitu spatřil jsem sochu v životní velikosti, bez podstavce, přímo na podlaze stojící, podivnou o čtyřech hlavách, v ruce veliký, kovaný roh držící — Při sám! To tě Ranský Svantovít, a já neznaboh, stojím v jeho božnici, netaje svého dechu, nedbaje, že jím poruším svatyni mocného boha! Aj, věru, a tu na stěně nad sochou visí dva praporce a meč jakýsi mezi nimi, a v pravo, v levo na stěnách kopí, štíty a rohy ohromné i parohy —

Na okamžik stál jsem pln úžasu. Pak jal jsem

se všechno prohlížeti zevrubněji, i věci na stěnách, i sochu samu. Byla dosti hrubě zhotovena.

Ten, kdo to všechno zde dal udělat, řídil se dle všeho Saxonem Grammatikem, třeba že ne úplně a třeba že mu při určování rozměrův a zevnějšku bezděky se přimísilo leccos z antického chrámu.

Ve společnosti Svantovítově, v dusné a temné jeho svatyni nebylo mi volno a proto jsem ji záhy opustil a vyšel do místnosti přední, vzdušné, volné a ozářené plným proudem slunečným. Tedy jsem byl v pohanském chrámu! Ale jak je tich a opuštěn a zanedbán! Ve skulinách schodů rostla tráva; kolem všude dost ptačího peří a nyní také žlutého listí, jež se uložilo na střeše a jež vítr zavíval na schody i do vnitř.

Obcházeje budovu, přišel jsem na druhou stranu, to již do lesa, pod mohutné buky, rozkládající haluze své až nad střechu chrámovou. Zahlédl jsem stopu stezky a sotva že jsem několik kroků po ní ušel, už jsem se zastavil. Stanul jsem na pokraji bělavé skály, pod níž bylo viděti hladinu stojící vody. Nevelká slatina uprostřed houštin, tmavá, tichá tuň lesní. Chrámec odtud mezi stromy bylo viděti.

Všude kolem ticho, dole v podrostu i ve výši. Hlas, sotva že se ozval, potuchl. Ani travička se nehnula. Všude zamlklost podzimu.

Když jsem se vrátil opět ke chrámu, chtěje si na schodech na výsluní usednout, ozval se z nitra hluboký hlas:

„Pojď obětovat! Pojď obětovat!“

Poznal jsem ten bas a v tom také ukázal se ve dveřích svatyně ten, jenž na mne volal, Mikuláš Vydra, chutě pokuřuje z dýmky. Usmíval se a kníry sobě hladil.

„To jsme pohané, není-liž pravda?“

„Jsem velice překvapen —“

„To si myslím, brachu. To je to, co jsem ti chtěl už včera ukázat.“

„Já tušil něco tam v myslivně, za těmi starými dveřmi —“

„To byla, brachu, jenom lest. Tam bych ti mohl leda jen trochu slaniny a uzeného ukázat. Ostatně se ti přiznám, že se mně to všecko přece nepodařilo, jak jsem chtěl. Já nebyl na pasece.“

„Ah, vy jste mne stopoval, abyste viděl mé překvapení.“

„Ano, a chtěl jsem dělat Svantovíta. Přišel jsem pozdě. Tys už byl pryč, když jsem k tomu panákovi v té černé komoře se vkradl, tudy.“

A ustoupiv až do samé božnice, sáhl na stěnu a hned se otevřela malá dvířka, vedoucí přímo do lesa.

„Podívej se na to,“ dodal Vydra, ukazuje mi tajný zámek, „jak je tu možná zmizet a stát se neviditelným.“

„Kdo, strýčku, vystavěl ten pohanský chrám?“

„Jako tam tu rozvalinu, nebožtík kníže, když byl ještě mladý. Tenkrát se tuze zabýval starožitnostmi. Povídají, že dal tenkrát půl panství rozkopat a že sebral každý střepek a rezavý hřebík. Tady to prý tenkrát dost pěkně vypadalo. To jsem tu ještě nebyl. Tu s těch tyčí visely pěkné záclony. Pak ho to všecko nějak omrzelo, a chrámec stál tu jako zapomenutý.“

„Že to tak ještě všechno obstálo, myslím tu v té božnici.“

„Prosím tě, co by si na tom panákovi popadli. A strach z něho jde. Ale tu ty některé věci nějaký pytlák přece vykradl, až přičiněním doktora Sejčka, víš, vychovatele hraběte Oskara, všecko tu obnoveno,

jak bývalo. Mladý hrabě měl to místečko tuze rád, býval tu s vychovatelem i sám, a ještě teď je někdy navštíví. Jen že teď si sem přímo zajede a u nás ani se nestaví. Jindy bývalo jinak. Dost pěkných chvil jsme tu užili, když tak časem si sem Sejček a páter Hanousek s mladým hrabětem vyletěli. Děvčata nám tu přichystala svačinu, a nejednou jsme se my mužští dali do zpěvu. Nebyly to sice písně k tomu Svantovítu, ale sem do toho slovanského chrámu dost dobře se hodily.“

„Vlastenecké?“

„Ano, ano, a mladý hrabě zpíval s námi. U všech — když si vzpomenu, jaká se s ním stala změna, jak ho ten Reding čistě obrátil, na mou — zlost mne chytne. Takový čiperný mladík, plný života — a teď — lidí se štítí, pořád zahloubaný, zamyšlený — eh — škoda —“

„Pěkné, opravdu, místečko,“ zamlouval jsem, „takhle na jaře.“

„A což teprve v zimě!“ dodal Vydra s úsměvem. „To tu je teprve živo!“

Divil jsem se.

„Čím více sněhu, čím krutější mráz, tím živěji. Mráz i zajíce naučí chodit do chrámu, a jinou zvěř také, zvláště když jim tu nasypeme sena. Ale teď opravdu půjdu na paseku. Chceš-li, počkej, když se ti tu tak líbí, za chvíli se pro tebe stavím.“

Svolil jsem rád.

Starý přítel odešel, já pak usedl na schody do plné záře podzimního slunce a hleděl jsem kolem, na les, na zlatou a tichou pršku jeho listí, na bílá oblaka nesoucí se nad vrcholy mohutných stromů. Pak opět vešel do chrámu, prohlížel jsem si božnici a jmenovitě sochu Svantovítovu. Napadloť mi, že starý kronikář dánský, mluvě o chrámu Arkon-

ském, zmiňuje se o jménech bohů u soch jejich vrytých. Zdaliž na to i tu vzpomněli a jak? Skutečným písmem, nebo jen domnělým, napodobeným, jakýmsi runami slovanskými?

Abych lépe viděl, stiskl jsem tajný zámek, jak mně starý přítel ukázal. Dvířka se rozlétla a proud jasného světla zaplašil rázem šero kobky Svantovítovy. Jasněji jsem viděl štíty a rohy na stěnách i posvátnou „stanici“ z rudé látky bleskotkami prošíváné, na žerdi hojně lesklým kovem pobité, i samu tmavou sochu Svantovítovu čtyřhlavou. Do očí mi padl mohutný roh, snad zubří nebo buvolí, pěkně kovaný, jež držel v pravici. Do takového na Rujaně velekněz, taje dech, naléval medovinu a dle ní věštil.

Bezděky jsem sáhl po róhu — a hle, co se na jeho kraji bělá? Vytáhl jsem papírek složený a nahmatal jsem zároveň pod ním mech, jímž roh byl patrně vycpán, aby psaníčko nemohlo spadnouti. Toť není nic nahodilého! Komu to slouží věštebný roh mocného boha Lutického za poštovní schránku?

Přirazil jsem dvířka a kvapil jsem do předsíně na světlo, pln nedočkavosti a dychtivosti. Žádné psaní. Čtvrtka listového papíru, patrně ze psaní utržená, prostě složená.

V ní tužkou psáno. Ah, báseň! Sklamání —

„Tys plesala, já v zadumání trudném
jsem v hlučný kola rej za tebou spěl,
a vzpomínal, zda víš o lovcí bludném,
jenž touže po lici tvém drahém, svůdném,
své touhy perut marně rozestřel.“

Ve druhé sloze té „básně“ byl variant myšlenky první. Ze všeho bylo patrné, že roztoužený venkovský, či lesní ten poëta, ten „lovec bludný“ chtěl se

vytančiti se svou milou a že nebylo mu možná. Kdo je to a komu to píše? Ah, tu pod básní ještě řádeček: „Přijdu a budu očekávat.“

A dost. Ani slůvka, kde a kterou dobou určitě. Komu je to? Ovšem nebylo třeba velikých kombinací. Komu by to bylo v té samotě lesní? Nejbliže tu, nedaleko, starý lovčí zámeček. Vydrova myslivna, a tam jsou jenom dvě ženské. Stará kuchařka a čiperná srnka, Madlenka! Ano tak to je. Od koho ty verše? Ale což na tom! Kaziti jim radost nebudu. Šel jsem opět do zadní kobky a tam lístek, jak prve byl, uloživ, navrátil jsem se před chrám. Za chvíli po té přišel starý Vydra. Usmál jsem se v duchu, když jsem pomyslel, jak by asi zaklel a zahromoval, kdyby on ty veršičky našel. Neřekl jsem mu ani slova.

Vrátili jsme se domů. Brzo po poledni přijela Madlenka ze zámku. Uvítala mne velmi srdečně. Nicméně nezdála se mi býti tak veselá myslí jako onehdy o tom výletu. Zpozoroval jsem také, že přinesla Vydrovi nějakou novinu, a že nebyla tuze příjemná, neboť starý myslivec stáhl sivé, husté obočí své a zaklel.

Pozdě odpoledne, kdy, jak jsem myslil, že je Madlenka v kuchyni, šel jsem do lesa procházkou, míře k nedalekému chrámu. Minil jsem, že se na něj podívám při západu slunce. Zaslechl jsem veselý popěvek, a hle, aj — Vydrova mladší dceruška vystoupí mezi křovinami, veselá, veselejší, nežli se mi prve zdála. Na chvíli jsem s ní postál a pohovořil. Odcházejíc, žertovně mne varovala před pohanským chrámem. Má přímá cesta však byla do jeho božnice. Sáhl jsem do rohu Svantovítova. Byl prázdný. Jen mech jsem nahmatal. Papír ten tam. Rozžehl jsem schválně sirku a posvítíl si kolem sochy. Nikde nic. Někdo ty verše vylovil. Kdo?

Snadno hádat. Ale, kdo ten „bludný lovec“? Přejde a bude očekávati. Či dostane snad prve zprávu, odpověď?

VIII.

Toho večera seděl jsem jako minulého s Vydrou v jeho světnici a s námi Madlenka. Příležitost byla dosti vábná, abych ji pohanským chrámem a tou božskou, poštovní schránkou trochu poškádlil, než přemohl jsem se, už k vůli starému Vydrovi. Byl nějak zamyšlen a ne tak hovorný jako jindy. Také více dýmal, což mi bylo znamením, že hladina jeho mysli obvykle klidná je něčím vzrušena.

Naše večerní beseda se dříve skončila nežli včera. Vydra zavedl mne nahoru do prvního patra, kdež mně pokoj připravili. Šlo se do něho z otevřené gallerie plné parohův, okna pak jeho hleděla ven do lesa, v tu stranu k pohanskému chrámu.

„Snad to není ten pokoj, v němž jste před lety spal se starým Rubešem, a co ta bílá paní —“

„Je to on, brachu. Neboj se však, že tě tu nějaké strašidlo poděsí. Bílá paní, chudáček, ta se už nevrátí —“ A vzdychl. Mávl rukou, zachmuřil čelo a pravil: „Eh, jedno mine, druhé nastane. Mám ti dnes brouka v hlavě —“

„Stalo-li se něco?“

„Stalo, nestalo. K vůli Johance. Já to už delší čas pozoroval. Taková vážná, zamyšlená. To není žádné mladé děvče!“

„Mnoho působí společnost, okolí.“

Ano, ano. Pro Johanku bylo by líp, kdyby byla u mne. Jak živ bych jí byl nedal, ale co může podřízený člověk! Kněžna si toho přála. Musil jsem

mít — a s počátku jsem měl také radost. Ale ono člověku není ještě dobře, má-li se dobře.“

„Něco se snad stalo?“

„I, Madlenka přinesla takovou novinku. Byla na zámku u Johanky. Když tam přišla, Johanka plakala. Ale to bys ji měl znát. U ní neplatí, že ranní déšť a ženský pláč — to už něco je, dá-li se Johanka do pláče. Neřekla však nic. Madlenka ji prosila dost a dost, než ona zapřela všechno. To je to —“

„Snad nějaký rozmar kněžnin byl příčinou.“

„Ó, těch rozmarů! Bývá jich jako hub. Staré, podivné kněžně předčítat, dlouhou chvíli krátit, vypravovat, ji provázet, její vzdechy a stesky na choroby divné a jinačí poslouchat, i její domluvy a výklady světské i pobožné, s ní se denně kolik hodin modlit, já řku, je to pro mladé děvče?“

Přisvědčil jsem ovšem.

„Jiná by tam už dávno nebyla,“ pokračoval starý Vydra. „A Johanka by také nemusila. Však ona by se sama uživila, ale dělá to k vůli mně, chudáček. To víš, že mne to souží. Teď, to jistě také k vůli staré kněžně plakala. Johanka, jak jsem povídal, se sice nepřiznala, ale Madlenka se vyptávala a vyzvěděla, že zrovna před tím byla Johanka u kněžny. To už bylo něco ostrého.“

Oči myslivcovy pod schmuřeným, šedivým a hustým obočím se leskly. Za horlivé té řeči zapomněl i na nejmilejší dýmku. Teď zabafal. Vyhaslo mu. A to ho také připamatovalo na odchod. Podal mi ruku a popřál mi dobré noci, odešel. Jindy by byl ještě zůstal a při dýmce si pohovořil. Viděl jsem, že je nad obyčej vzrušen. Abych jej připomněl na bílou paní a dokončení té povídky jeho, nebylo ovšem ani pomyšlení.

Neulehl jsem, nýbrž přecházeje myslil jsem na starého přítele. Ten dnes tak hned asi neusne a v posteli jistě o dýmku více vykouří. Všechno jeho myšlení je na lesním zámku u Johanky. Pravidl, že jen k vůli němu tam snáší rozmary své paní. Ale já vzpomněl na mladého hraběte.

Připadlo mi, jak Johance nach přelétl přibledlým lícem, když jsme se o výletu o mladém hraběti zmínili, připadlo mi, s jakým účastenstvím, ano s napjetím poslouchala, když jsem vypravoval, jak se v té osamělé rozvalině před sochou Panny Marie vzdychaje modlil, a když byla řeč o tom, není-li možná vybavit ho ze vlivu toho zelotického Redinga.

Přirozeno, že se mi také na mysli kmitl onen pohled plný hněvu a divného, nevyslovitelného výrazu, kterým nás mladý hrabě změřil, když nás, Johanku a mne, před zámkem potkal. Kdyby to vše starý přítel můj byl pozoroval a věděl, snad by nemyslel, že Johanka jen k vůli němu zůstává v panské, nevolné službě.

Stanul jsem u okna. Viděl jsem les v hlubokých stínech, dřímající, zamlklý. A tam, hle, vrcholy obrovských dubů vznášející se v temných obrysech ze všeho lesa k nočnímu nebi. Znáám je! Ty se rozkládají nad božnicí Svantovítovou.

A jak tam prosvítlo, jaká zář se za nimi po nebi šíří a roste! Ah, měsíc vychází! Již probleskuje v černých vlnách rozlehlých korun, již se vyhoupl nad ně. Bledý zásvit jeho rozlévá se po všem lese a obetkává jej novými půvaby plnými tajemného kouzla. Vzpomněl jsem na pohanský chrám, jak asi nyní vypadá ozářen plným měsícem.

Však, hle! Co se tam kmitlo, co zabělalo? Skřčil jsem se, zrak napjal. Ano, pravda, tu se něco míhá,

a již se blíží stezkou vedoucí od chrámu. Totě ženská! Teď vyšla na volnější místo u myslivny. Nepoznal jsem jí, totiž do tváře jsem jí neviděl. Než postavou, chůzí — Počkej, Madlenko! To jistě ona. Mihla se kolem jako srnka a zmizela u myslivny. Hbitě jsem skočil ke dveřím, a otevřev je, naslouchal jsem. Ano, bylo slyšeti, že dole někdo otevřel dvěře a vstoupil do síně.

Pak opět ticho.

Byla-li to Madlenka! A kdo by také jiný! Myslil jsem si odpoledne, že najdu v rohu Svantovítově odpověď „bludnému lovcí“ na ty jeho verše. Tak ji budu zítra marně hledat. Madlenka sama mu odpovíděla. A jistě to bylo „bludnému lovcí“ milejší. To věřím, že rád „bloudí“ lesem při měsíčku, zvláště když ví, že konec jeho bloudění je tam v tom pěkném místečku u lesní tůně, v pohanském chrámu, kdež se dočká tak rozmilé, čiperné kněžky!

IX.

Když jsem ráno vyšel ze svého pokoje, potkal jsem už na galerii starého přítele Vydru. Byl veselější nežli večer, a podáváje mně ruku pravil:

„Co jsem ti večer povídal, na to zapomeň. Darmo jsem tě tím soužil. Ale víš, člověku se uleví. Více tě už nebudu ničím takovým obtěžovat. To bych tě odtud brzo vyhnal, a já bych rád, abys zůstal hodně dlouho.“

Sešed dolů, všiml jsem si bystřeji Madlenky. Přála mi svým veselým způsobem „dobré jitro“ a pohleděla mi při tom tak prostomile do očí jako neviňátko.

Když jsem po snídani seděl s ní chvíli sám, zavedl jsem řeč za vhodného přechodu, když Madlenka začala o mém novém pokoji, na vypravování dědovo o bílé paní a ptal jsem se, slyšela-li o ní a zdaliž ji snad viděla? Dala se do hlasitého smíchu.

„Nesmějte se, Madlenko,“ pravím. „Dědeček bílou paní jistě viděl a já také.“

„Vy?! A kde? Prosím vás, vypravujte mi o tom, vypravujte, já ráda slyším o strašidlech,“ a zvonivý její smích se ozval na novo.

„Viděl jsem bílou paní, a nedávno, tu, včera večer, bylo tak asi — Ah, co je vám!“

„Nic — nic — ale tak najednou mi šlehlo v zubu — strašlivá bolest!“ a položila svou bílou, kulatou ruku na líce planoucí tmavou růží.

„Snad jste se někde nachladila, nebo jste byla v průvanu.“

Upřela na mne oči patrně nevědouc, mluvím-li vážně a nevím-li nic o včerejšku, či vtipkují-li.

„Už je mi lépe, bolest povoluje; přišla tak najednou!“

V tom se vrátil starý Vydra ze své pisárny vedle, kdež nějaké výkazy na rychlo psal, a vyzval mne do lesa.

S přítelem Vydrrou jsme se tam dlouho omeškali. Bylo už skoro poledne, když jsme mířili zase domů. Cesta vedla nás kolem pohanského chrámu. Včera večer jsem byl ovšem přesvědčen, že když tu Madlenka sama, osobně byla, že bych tu marně hledal odpověď na verše a poznámku toho „bludného lovce“. Nicméně teď, když jsme se božnici Svantovitově blížili, napadla mne pokušitelská myšlénka, abych se šel přece podívat.

Nebylo v tom nic podezřelého ani nápadného,

že jsem přidal do kroku a zaskočil do svatyně. Starý Vydra se mi jen smál, že jsem horlivý pohan. Ale pak bych se byl málem prozradil, když jsem vyrazil z božnice.

„Co je ti?“ ptal se staroch, hledě upřeně mi do tváře. To mi pomohlo. Ujistil jsem, že nic, tiskna v kapse papír, který jsem tam v rohu Svantovítově našel. Překvapilo mne to tím více, poněvadž jsem se toho ani nenadál. Neměl jsem ovšem práva, k tomu papíru, ale když jsem už jeden z rohu Svantovítova přečetl, nedalo mi, abych se na druhý také nepodíval, ovšem bude-li tak otevřený, jako ten první. Také jsem byl arci toho úmyslu, že, jakmile ho přečtu, uložím ho zase na místo. Před Vydrrou jsem se nemohl na papír podívat, a také ne hned doma, když jsme došli do myslivny.

Bylať tu neočekávaná návštěva — Johanka!

Starý přítel se až zarazil, když svou vnučku spatřil.

„Stalo-li se něco?“ zvolal. Než ihned vyjasnil schmuřené čelo, když Johanka klidná a usmívajíc se ho ujistila, že nic, že jí dala kněžna krátkou dovolenou, aby se k nim podívala.

To starého přítele upokojilo a teď teprve se zaradoval z příchodu své vnučky. I já mu byl rád, nicméně, jakmile se mi naskytla příležitost, uskočil jsem nahoru do svého pokoje, abych se tam podíval na papír v chrámě nalezený. Nebyl ani zapečetěn, ani v obálce, nýbrž prostě složen a trochu pomačkán. Bylo to něco zvláštního. Poněvadž jsem, jak vysvitne, neměl žádné mravní povinnosti, abych nález svůj zase uložil v rohu Svantovítově, nechal jsem si jej. Tu jeho opis:

„Já jim věřil a teď klnu, já věřil, doufal a miloval. Ale to nebyly víra, naděje a láska, tři bož-

ské ctnosti! Ale bludice to byly, jen klamná světla mi ukazovaly. A přece se vracejí! Přece mně šeptá: Byl to krásný čas. Bylo štěstí. To je on, jenž plamenou vládu nad lidmi založil v srdečné touze a ve snění duše, ve vášnivé tužbě a tajemné sympathii těla — v pohledu očí — to je on, tajemný král tajené lásky.

Tu ti to povím, tu ať to slyšíš, ty démone, jenž mne vábíš a zapuzuješ. Tu v této božnici, v tom místě hříchu, v tvém sídle.

Panno Maria! ukryj mne, zachovej! Ó, hvězdo mořská! A já sem jíti musím, neubráním se. Tu se mně ukázal v podobě krásného anděla, mírné tváře a líbezných zrakův!

A duše jeho něžná, spanilá jako měsíčná zář a tichá a dobrá — Johano! Johano!! A já jeho obraz věnčil jak obraz nějaké světice. Odpusť, panno Maria!“

Jako v tom, co výše uvedeno, poznal jsem ohlas veršů De Vigny-a, a tak v následujícím místě plném vášnivého blouznění jevíly se ozvuky nějakého spisu mystického. Pomíjím je. Dále pak bylo:

„Tak mocný byl čas minulý, tak mocný, svůdný démon, že jsem v hodinách muk a zápasu i tobě klnul, ó, mistře!

Ó, přísný, neúprosný ty muži, měj slitování a jakož mi tebou vzešlo světlo pravého poznání, vzejdiž mně i milost! Tvá ústa výmluvná jako rozpálené rty Izaiáše proroka nechť zvěstují slitování. Kajíť se a pláču, pláču! A věřím. A zatracuji minulost a blysknavá hesla její. Co jsou? Co z nich? Zanedbání a ztráta duše. A pramen hříchů!“

Dva, tři nečitelné řádky, pak dále:

„Jdu sem, abych se kál úplně, jdu sem do tvého království, ó, mocný, líbezný démone, jdu sem

ti povědět, že se tebe zříkám. Ano, ano — vidíš, tu, tu ti to povídám. Je konec — zjev se mi třeba jako tenkrát, když jsem tě tu o lásku prosil — kdy má duše mdlá už zápasy tobě se odevzdávala — kdy srdce se chvělo, kdy zrak tkvěl na tvé líbezné tváři a tvých růžových rtech. Je konec, a kdybys mně jako tenkrát chvějícím se hlasem oznámila zamítnutí, nyní lásku svou podávala — Ó, duše má! Píšu ti krví srdce svého. Plakal jsem pro tebe. Ale nesmím, nesmím, nesmím!”

Nikde podpisu, nikde jména, nepochyboval jsem však, že to psal mladý hrabě. List ten urvaně a jako ve chvatu psaný dojal mne velmi. Dojal mne, že z něho mluvila chorá mysl. Dojal mne, že nesouvislé ty věty tlumočily těžký, utrpení plný boj rozervané duše.

Teď porozuměl jsem onomu vášnivému, nevýslovnému pohledu, který na Johanku i na mne upřel, když nás potkal u zámku. Miluje Johanku, a jak horoucně, jak vášnivě! Ale ten mistr — jak ho nazývá — ten Reding! Ano, toť jeho dílo, že nadšený, nadaný mladík na vše hledí jako asketa, že ve všem vidí nicotu, marnost a studnici hříchů. Toť účinek jeho práce, že mladý hrabě má sličnou a hodnou dívku, již zbožňuje, za svého démona, a první, nejčistší srdce svého vzplanutí za provinění, za hřích!

Přišel, ubohý, sem do pohanského chrámu, aby se tu zřekl své lásky. Zde na tom místě, jež do posleda rád navštěvoval, jak mi starý Vydra pověděl, zde na tom místě, k němuž ho zajisté libé vzpomínky vábí a vedou, položil tu ten list.

Je to náhoda nebo důslednost jeho blouznění, či šílenství? Mluví o bludicích, klamných světlech, o blysknavých heslech. To vše zavrhuje, zatracuje, tu, kde meškával se svými vychovateli, s P. Hanouskem

i doktorem Sejčkem. A tu také, jak z těch řádků patrně, mluvil s Johankou o svých citech. Ubohá hlavo! Ubohé srdce!

Jaké hluboké přeměny staly se v mysli mladého hraběte, co vytrpěl, nežli Reding zvrátil všechny názory jeho prvních vychovatelů! Na to síly mladíkovi nestačily. V zápase tom a v zápase se svým srdcem podlehla jemná jeho mysl.

Co nyní? Co s tím listem? Ví-li Johanka o stavu mladého hraběte? Sotva, poněvadž všecko okolí má ho jen za melancholického. Co činit? Snad by byla ještě pomoc, než jaká? Komu se svěřiti? Vydrovi? Nemožná, již k vůli Johance. A jí? Pomyšlení to mne zarazilo. Podati jí ten list, a má-li ho ráda, jakož dle všeho že má — Její přibledlá, vážná tvář se mi kmítla, a lítost mne pojala. Zajisté i ona zkusila. Živu býti milené bytosti tak na blízku a tajiti se přede všemi! — „Kdybys mně, jako tenkrátě chvějícím se hlasem zamítnutí oznámila“ —

„Ano, tak tu psáno. Zamítla jej, přemohši se, domnívajíc se, že ho tak spíše uchrání bouře, bolu a starosti. Rána, již mu zasazovala, ji samu bolela nejvíce. A nezbývá, než jí ten list podati! Či lépe jej utajit? Ne, nechť přesvědčí ty tam na zámku, kam až ten zelotický cizinec zavedl ubohého mladíka. Snad by bylo dobře ukázati jej bývalému vychovateli jeho, páteru Hanouskovi. Johanka však zná nejlépe poměry zámecké.

A ještě jsem se nemohl odhodlati.

Když jsem sestoupil dolů, zastal jsem jen Madlenku, vlastně slyšel jsem z kuchyně zvonivý její smích. Vydra a Johanka odešli do lesa. Zamířil jsem tam také.

Dlouho jsem chodil sem a tam, až konečně,

na cestu nehledě, dostal jsem se na volnější místo před pohanský chrám.

Jasná zář pozdního odpůldne zlatila jeho sloupy, střechu i mlčící kolem les. Nic se nehnuło, leda jen žlutý nebo zardělý list, jenž tichounce se snášel do zvadlé metlice nebo na schody božnice Svantovítovy. Chtěl jsem jíti dále, tu za mohutným sloupem v předsíni chrámové se cosi mihlo.

Johanka! Vstala tam se sedadla a kynula mně. Byla vážna, ano smutna, tak se mi zdálo. Vstupuje k ní do otevřené předsíně, pomyslíl jsem, že sama náhoda mne vybízí, abych jí svěřil, co jsem tu v těch místech našel. Nežli jsem však začal, sama mne žádala, abych jí chvílku své procházky věnoval, že by mně ráda něco řekla.

„Děd dobře tušíl,“ pravila, „že nepřicházím jenom návštěvou, ale že se něco stalo. Snad pro to, že mu sestra pověděla —“

„Ano, že vás zastala plačící, a že, jak vyzvěděla, byla jste před tím u staré kněžny.“

„Ano, chtěla jsem děda ušetřit, a pak myslila jsem, že všechno se srovná.“ Zamlčela se, pak kvapně pravila: „Já se již sotva kdy do zámku vrátím. Jste překvapen; ach, což teprve děd, až uslyší,“ dodala s povzdechem.

„Nestarejte se, bude ještě rád, až se doví, že jste úplně volna,“ a řekl jsem jí, co on sám mi o tom pověděl; jak jí lituje, že bez toho jen k vůli němu zlaté ty okovy panské služby snáší. Ruměnný nádech mihl se jejím lícem, když jsem jí to řekl.

„Ó, zbavujete mne veliké starosti. Vždycky jsem myslila, že má děd z mé zámecké služby potěšení. Než o to vás přece prosím, abyste mu to oznámil, bude-li totiž třeba. Sama bych nemohla. Madlence, jak jí miluju, nezdá se mně, je mladička, nezkušena,

a rmoutilo by jí, a pak bylo to mým tajemstvím a ráda bych, aby co nejvíce možná jím zůstalo. Vy však, myslím —“

Umlkla, sklopila oči. Pozoroval jsem, že jí ne-
snadno o tom začítí, s čím se mi chce svěřiti. Po-
dal jsem jí ruku a děkuje za důvěru a přátelství, pra-
vil jsem, že bez pochyby vím, proč přišla a proč
zůstane a do zámku se nevrátí.

„Byla jste u kněžny, jak Madlenka pověděla, a
jednalo se zajisté o hraběte Oskara.“

Kvapně zvedla hlavu.

„Ano,“ odvětila, „ó pomyslí-li na to, toho bez-
právi, té urážky!“ a hlas se jí pohnutím zachvěl a
jakoby omlžel. „Že prý jsem v hraběti vznítla zúmy-
slně — vypočítavě, rozumějte, příteli, lásku, že
jsem dovedla tak jednat, až ochuravěl —“ Nemohla
dále.

„A jak to kněžna zvěděla? Snad se mladý hrabě
jí sám přiznal?“

„Ne, že abbé Reding to zpozoroval a vypátral.“

„Ó, toho! Když sám svěřence svého pomátl,
pak hledá jiného, na nějž by —“

„Co pravíte! Hrabě se lidem vyhýbá —“

„Je chorý — a jak by nebyl. Slyšela jste, jak
vypravoval děd o Redingovi. A teď když svěřenci
svému tak ublížil, svalil vinu na vás a k vůli němu
musíte ze zámku. Buďte ujištěna, že bude-li třeba,
dědovi všecko šetrně vyložím. A mám důkazy, že
je pravda, co jste mi právě řekla.“

Pohlédla na mne plna úžasu.

„Také já bych vám rád ještě něco sdělil,“ po-
kračoval jsem. „Přiznávám se, že mi to nesnadno.
Po všechnu procházku lesem jsem myslil na vás.
Rád bych vás ušetřil, než běží tu o bytost vám ne-
lhostejnou, o níž jsme právě mluvili.“

Neutajila svého leknutí.

„Stalo se něco?“ ptala se chvatně.

„Ano, zprávě té byste zajisté neušla, a povím-li ji dříve, snad bude možná ještě něco učinit v jeho prospěch.“ Podal jsem jí osudný papír.

Četla. Viděl jsem, jak zbledla. Čtouc zapomněla na mne, na všecko kolem. Zrak její, zimničně zanicený tkvěl jenom na proužku papíru, chvějícím se v její ruce. Pak sklesly jí jako bez vlády do klína. Pozoroval jsem hrozný účinek toho listu i duševní její zápas. Chtěl jsem odejít, abych ji nerušil, aby se mohla oddati svému hoři. Sama mne však zdržela.

„Zůstaňte!“ zvolala úzkostně. Hlas její pláčem sytý se třásl. A v tom se jí oči zalily slzami.

„Ó, všecko bych ráda snášela, oželela — to nejkrásnější jsem oželela — pro něj, pro něj! A on, ó, ubohý! Kdyby jen byl zdráv, kdyby jen — Ah, všecko bylo nadarmo, marně jsem se přemáhala, marně mučila —“

Tu se zarazila a ulekaně na mne pohlédla.

„Snad se kněžna, a ten — úplně nemýlí, snad jsem také vinna, ale bez vůle. Ne, ne. To, co mi pravili, z čeho mne ten Reding vinil, není pravda. Ten list tu mluví pravdu. Rozumějte mně, věřte mně. Tu, na tom místě mně pověděl, že mne miluje, a tu jsem ho zamítla, jen pro něj, abych ho ušetřila. Od těch dob jsem nikdy s ním nemluvila, jen ve společnosti, vyhýbala jsem se mu —“

Kdybych byl dříve již neviděl, teď v tu chvíli jsem mohl poznati, jak ho milovala. Těšil jsem ji, aby sobě nedávala viny.

„Pravil jste, že by snad bylo možná učinit něco ve prospěch hraběte Oskara.“

„Proto jsem vám ten list dal. Znáte poměry na zámku. Především nutno, aby byl zbaven toho Re-

dinga. Na zámku snad ani neznají úplně pravý stav. Což abych došel k páteru Hanouskovi a ten aby zajel na zámek.“

V tom jsem na ráz umkl. Johančin výkřik přefal mou řeč. Vykřiknuvši vstala prudko se sedadla a chvějíc se, zrakem rozšířeným hleděla ven mezi sloupy na pokraj lesa. Tam se již stín uložil. V zášeří mezi buky zjevil se mladý hrabě Oskar; jak teď stanuv na samém pokraji lesa, spatřil Johanku a vedle ní mne, zastavil se rázem a ruce rozpřáhnuv divoce vykřikl. Chtěl jsem vzít Johanku za ruku, abych ji odvedl, ale v tom už chvatně vykročila, míříc k mladému hraběti. Ten dosud stál maje zrak vytřeštěný; náhle však, když už se Johanka k němu blížila, jako by jejím zjevem vyděšen, obrátil se a dal se na útěk.

Přiskočil jsem k Johance. Prosila mne všecka rozechvěna, abych se za ním podíval. Chvátal jsem za hrabětem. Spatřil jsem ho ještě několikráte mihnouti se mezi stromy, pak mi zmizel úplně v lesní temnotě. Ubíhal neobyčejnou rychlostí, nebylo možná mu stačiti. Zastavil jsem se. „Kdybys ho i dohonil,“ připadlo mně, „půjde-li s tebou, nebude-li se bránit, nebude-li ještě více podrážděn, tebou cizincem, kterého nad to nešťastnou náhodou, teď už po druhé zastal s Johankou?“

Navrátiv se k pohanskému chrámu zastal jsem Johanku na jeho pokraji, čekající mne u velikém rozčilení. Byla bleďa, neplakala však. Pověděl jsem jí, co se stalo, a doložil, že nezbyvá nic, než oznámiti vše na zámku.

„Hrabě Oskar, zdá se dle všeho, uprchl ze zámku. Je tu v neobvyklý čas. Zatím povím o něm dědovi.“

„Jděte, jděte, prosím vás, ať je rychlá pomoc,“
žádala plná úzkosti.

„Vy tu zůstanete?“

„Ano, jděte, prosím vás —“

Rozuměl jsem. Snad se kojila nadějí, že se hrabě vrátí, nebo chtěla ho sama hledat! Domlouval jsem jí, aby raději šla se mnou, ona však rozhodně odmítla, nutíc mne, abych spěchal. Poslechl jsem.

X.

Přikvapiv do myslivny, zastal jsem tu jenom Madlenku. O svém dědu nevěděla. Jakkoliv jsem byl sám rozčilen, přece jsem sobě všiml, že veselá Madlenka je nějak vzrušena. Také ani nečekala na mou otázku, co se jí stalo.

„Považte si,“ začala, „jak jsem se polekala! Vyšla jsem právě z kuchyně na síň, a v tom proti mně mladý hrabě — Oskar. Bledý, a byl nějak vyděšen. Zrovna jsem se ho lekla. Zastavil se a tak divně na mne se díval, až mne hrůza obešla. Zvála jsem ho dále, on však jakoby neslyšel, vskočil mi do řeči a povídá:

„Kde máte lampičku?“

Ptala jsem se, jakou.

„Růžovou. Hned jděte pro ni a zavěste ji tam do chrámu. Tam už nebude chrám. Tam bude kaple, svatá kaple. Rychle, jděte už!“ a to vám zrovna zlostně vykřikl. Utekla jsem, jakobych mu byla po vůli. Ale v tom, jakoby už nevěděl, proč přišel, najednou se obrátí, a ten tam. „Ach, ubožák, myslím, že —“

Řekl jsem jí, že jsem ho také viděl, a že je nutno, aby byl odtud odveden v náležité ošetření.

Madlenka poslala pasáka, aby sehnal děda, já pak zaskočil do pokoje, abych napsal ve jménu starého přítele stručné oznámení na zámek a delší zprávu páteru Hanouskovi.

Chlapec se vrátil s nepořizenu a minil, že pan lesní odešel do sousední vesnice. Bez prodlení jsem poslal chlapce se zprávou na zámek. Zatím již slunce zapadlo a podzimní soumrak ukládal se na všecken kraj. V lese kolem myslivny se už tmělo. A Johanka se nevracela —

Dopsav chvatně zprávy, pověděl jsem ještě Madlence, co by měla dědu vyřídit, když by se teď navrátil; a již jsem kvapil nahoru do svého pokoje, abych si oblékl svrchník.

Jak jsem otevřel dvéře, stanul jsem jako přimrazen. Venku temný soumrak a v pokoji jasno. Od rudé záře! V prvním okamžiku jsem si vzpomněl, že snad měsíc vychází, ale ne, hle, za černými vrcholy starých dubů nebe všecko zardělo, červeno. Totě záplava! Hoří!

Několika skoky jsem byl dole. Tam Madlenka vykládala dědu svému, právě ze vsi se vrátivšímu, co se zatím sběhlo. Oba nevěděli nic o záplavě. Vzal jsem starého přítele za ruku a vyvedl ho kvapně ven. Spatřiv ohnivou zář za myslivnou, zvolal: „Pohanský chrám hoří!“

Oba jsme tam kvapili. A již jsme stanuli na pokraji mýtiny; před námi neobyčejné, děsné i krásné divadlo. Svatyně Rujánského boha v jednom plameni. Vyschlé trámy hořely jako troud; sykot a praskot plamenů zněl v hlubokém tichu okolního lesa a každé chvíle vychrlil požár chomáč jisker, jež se rozprskly vysoko do korun starých bukův a dubů, tu tam už chytajících.

Nesčetné plameny a plamínky šlehalý kolem vy-

řezávaných sloupů. Jasně jako ve dne. Černý les zalit růžovou září, plašící noc také ve výši, kam stoupal obrovský sloup hustého dýmu a jisker.

Požár hořel klidně jako veliká oběť; nikde lidského hlasu, nikde nářku, nikde hasicích.

Stáli jsme strnulí. Nejprve se starý přítel vzpamatoval. Popošel kvapně dále a jak přiblížil se v tu stranu, kde byla lesní tůň, náhle se zarazil. Spatřil tam mladého hraběte pod starým bukem, hledícího upřeně na hořící chrám. Šel jsem také za starým Vydrou, ale nežli jsem ho došel, mladý hrabě, jenž ho asi teprve v ten okamžik spatřil, vyskočil jako levhart proti starému myslivci a chytil ho za prsa.

„Ty jdeš hasit?“ křičel. „Nesmíš, nesmíš!“ a jal se ho škrtnout. Byl by starocha na takový útok nepřipraveného na zem povalil, ale v tom jsem já už přispěl. Netrvalo dlouho a nebohý mladík ležel na zemi bráně se zoufale. V tu chvíli zaslechli jsme žalostný výkřik. Kvapně se ohlédnuv, spatřil jsem Johanku vyrazivší z lesa.

Na kvap jsme nešťastníka spoutali šátky. Starý Vydra klečel u něho, střeže každé jeho hnutí. Já vstal ohlédnout se po Johance. Stála na smrt bledá, a jak nyní, když jsem vstal, zahlédla hraběte Oskara zsinaleho, zavravorala a byla by sklesla, kdybych ji byl nezachytil.

V tu chvíli dostalo se nám pomoci také od zámeckých, kteří sem přichvátali. Již před tím byli vysláni hledat mladého hraběte, který vzdáliv se v neobyčejný čas, domů se nevracel. Cestou potkali pasáka, nesoucího ode mne zprávu, a tak přichvátali na osudné místo. Chopili se nešťastníka. Starý Vydra přiskočil ke starému dubu, pod nímž odpočívala jeho vnučka probírající se z mrákot.

Když se vzpamatovala, nebylo tu již mladého hraběte. Jen chrám ještě hořel a praskot plamenův i ruchání padajících trámů děsnou mluvou připomínaly nebohé, co se stalo. Marně hledala v lese Oskara — teprve krvavou září přivábená vrátila se zpět, aby našla toho, po kterém dosud marně pátrala. Ale jak se s ním shledala!

Dovedli jsme ji do myslivny, kdež ji Madlenka převzala v péči svou a ošetřování. Starý přítel můj vrátil se ještě jednou na místo požáru přesvědčit se, nehrozí-li lesu nějaké nebezpečení. Svatyně Svantovítova zatím se sřítla, sloup po sloupu klesl do plamenů, trám za trámem — a s nimi pohřbena socha boha samého, rovněž i odznaky jeho božnice: rohy, štíty, parohy, kopí i posvátná „stanice“, tak že nic tu nezůstalo nežli kamenné schody a podezdívka a na ní a kolem černé nebo doutnající trámy, od nichž také suchá metlice vypálena. Jednotný, veliký sloup dýmu přestal, za to čmoudil každý teď oharek. Vzduch prve ohnivou září vyjasněný potemněl, noční tmou zářilo řeřavé uhlí.

Ticho kolem — jen větřík vanul ohořelými korunami, zanášející s sebou zápach pustého spáleníště.

Byla to nepokojná noc, kterou jsme ztrávili v myslivně po tom požáru. Starý přítel můj šel se přes tu chvíli podívat, jak je Johance, u níž bděla Madlenka. Já pak, když ke mně zasedl, šetrně jsem mu všechno vysvětlil. Chmuřil čelo, mnul si je, a pak sám sobě lál, proč nechával Johanku v zámku, že na ni dost nemyslel — a pak opět se rozkatil na Reding, a byl by snad ihned se rozběhl na zámek, aby všechno pověděl, jmenovitě staré kněžně, jak jeho vnučce křivdila a zvláště ten cizinec, ten Reding. „To já na ubohém dítěti nenechám!“ volal

rozhořčen, „aby na ni takový — vinu svaloval, aby ji měli za takovou — Pěkně ukážu staré kněžně ten list, cos našel, ať vidí, jakým rukám svěřila Oskara a jak poctivě jednalo mé dítě!“

Chtěl jsem ho těšit, konejšit. Chytil mne za ruce a řekl prudce:

„Ne, nech mne, já si tak ulevím — ale jim nepolevím, a kdyby mne kněžna nebo hrabě na hodinu vyhnali, jako tenkrátě ten druhý její synovec. Cti Johančiny se zastanu.“

Té noci jsem sotva oka zamhouřil. Druhého dne ráno vypravil se Vydra na zámek, a jak jsem se potom dověděl, přímo ke hraběti a tu jemu u přítomnosti staré kněžny všecko pověděl a dokladem ukázal list Oskarův.

„Reding má toho, myslím, dost, a na zámku si už pobyl nejdéle,“ vypravoval mně. „Ale co z toho,“ dodal zasmušile, „mladý hrabě je zničen, a sotva mu kdo pomůže. Jak už to takhle začalo —“

Johanka se roznemohla.

Zůstal jsem ještě několik dnů v myslivně, jak mne o to starý přítel požádal, dokládaje: „Co budeme z nejhoršího.“

Když jsem konečně odjížděl, ušla Johanka všemu nebezpečení, jak lékař ujišťoval. Ovšem bylo ještě třeba největší šetrnosti. O zámku se před ní nestala ani zmínka, a tak nevěděla, že hraběte Oskara zavezli do sanatoria, a že dříve nežli on, opustil Reding zámek, a to na vždy, byv náhle a ne v milosti propuštěn.

Nežli jsem odjel z lesní samoty, šel jsem se také rozloučit s pohanským chrámem. Bylo tu velice smutno. Po stavbě ani památky, kromě podezdívky a schodů. Ohořelé, holé kol stromy — nebe zasmušilé, a nade vším truchlý stín, památka smutné udá-

losti nešťastných, mladých lidí. Zamyšlen jsem se vrátil do myslivny, kdež, opravdu, smutně jsem se rozcházel s milými mně přáteli.

„Tu se asi sotva spolu uvidíme,“ minil Mikuláš Vydra. Vida můj úžas, doložil:

„Umřít nemyslím, ale dále tu přebývat také ne. Zadám o výslužbu, a myslím, že mně jí neodeprou. Pak se přistěhuju k vám!“

Stiskli jsme si ruce na šťastnou shledanou. Vsedl jsem do vozíku k Madlence, která jela se mnou až do nejbližšího městečka na koupi. — Cestou zmizela nám chmura zamlklosti a zasmušilosti. Než jsem se s veselou dcerkou mysliveckou rozloučil, poškádlil jsem ji poštovní skřínkou v rohu Svantovítově, bílou paní a stěhováním se do naší krajiny, a tím také odloučením od toho „bludného lovce“. A tu překonána vyznala a nezapřela, že to je statečný adjunkt ze sousedního revíru, a že bude na něj čekati, až dostane službu, a třeba dvacet let.

Tak jsem se navrátil z bývalého loveckého zámečku, z myslivny dobrého Mikuláše Vydry, a vícekrát jsem jí nespáčil, aniž místo pohanského chrámu.

XI.

Ostatek dopovím dle listův i vypravování Mikuláše Vydry.

Johanka stonala dlouho. Když pak už se zotavovala, dostalo se jí neočekávané návštěvy. Stará kněžna, jež se před tím pilně dávala zpravovat o průběhu její nemoci, přijela do osamělé myslivny navštívit Johanku a požádat ji za odpuštění.

Johanka nevrátila se na zámek, také nezůstala doma. ač ji děd o to žádal. Odebrala se do hlav-

niho města, kdež stala se v šlechtické rodině vychovatelkou. Tužil jsem, že proto tak učinila, aby byla na blízku mladého hraběte. Občas mi zaslala list a v jednom se také zmínila o své návštěvě v ústavě, kamž bylo nutno zavézt mladého hraběte. Ze stručné zprávy bylo znáti hluboký dojem i žal, který si odtud odnesla.

Za té doby podařilo se mně aspoň něčím přispěti k štěstí dvou mladých lidí. Dověděv se z listu, že starý přítel můj opravdu chce do výslužby a že se o ni uchází, psal jsem mu a schvaluje jeho úmysl, upozornil jsem jej, aby se postaral o nástupce. A tu jsem porušil mlčení, o které mne Madlenka žádala, vyzradiv všecku historii o rohu Svantovítově, o básničkách a tajné lásce, připomínaje, že Madlenka, ačkoliv ví, že její „bludný lovec“ nemá ještě naděje na místo, od něho neupustí a třeba „dvacet let“ že bude čekati, a že konečně nyní naskytuje se příležitost, aby ta dlouhá doba, mladým panenkám nijak nesvědčící, byla zkrácena.

Stalo se. „Bludný lovec“, kterého jsem pak poznal jako mladého, hezkého a hodného myslivce, výborného ve svém povolání, byl veliký milovník knížek, zvláště básní, a tím se také zalíbil starému Vydrovi. Ovšem že pak básnění nechal jsa blažen nejlepší básní šťastného, rodinného života.

Starý Mikuláš Vydra se pak přistěhoval k nám, „ke své nebožce ženě“, jak pravil; odpočívalať na našem hřbitově. „To byla ta bílá paní,“ povídal, když jednou, meškaje doma, trávil jsem u něho večer na besedě a řeč přišla o časech minulých, zvláště o přítelově rodině a domácnosti. „Víš, jak jsem ti vypravoval, že nás tolik po tom honu bylo na loveckém zámečku, že všechny pokoje a komory byly nás plny, a že jsem spal se starým Rubešem. Mysliv-

cová, nebožka moje tchyně, ustanovujíc hostům, kam který, do kterého pokoje, popletla se při tom a změnila úplně pořádek, který před tím Rezince, své dceři, oznámila. Ta, toť dá rozum, měla mnoho práce, když bylo tolik hostů a zůstala dlouho vzhůru. Panímámu před tím rozbolela prudce hlava a tak šla si dříve lehnout. Pak, když bylo všecko v kuchyni v pořádku, šla také dceruška, jako nebožka má Rezinka, ale to jsme se ještě neznali. Bylo už pozdě, jak jsem povídal, šla na galerii a chtěla do pokoje, v němž, jak myslila, maminka odpočívala. Zaklepe, otevře, a tu proti ní mužský — jako já — v plášti, který jsem na sebe hodil. Já se zarazil, vida před sebou bílou postavu; a ona vykřikla. A již utíkala po galerii a po schodech dolů. Poznal jsem ji po hlase.

Neutajilo se to ovšem a dost se ubožátka druhého dne naškádli. A to byl počátek naší známosti. Oh, to byly pěkné časy —“

U starého přítele setkal jsem se také s Johankou. Vrátila se z hlavního města, aby zůstala na dobro u starého děda. Porozuměl jsem. Před tím nějaký čas, nežli přijela, přivezli hraběte Oskara, mrtvého, aby ho uložili v rodinné hrobce na zámku, kdež jsem ho poprvé spatřil.

Johanka byla již klidnější. Ale v přibledlé, vážné její tváři, v zapadlých, krásných očích bylo znáti stíny hlubokého, tajeného žalu.

Léta mýjela. V bývalém loveckém zámku, nyní v myslivně někdy Vydrově, bylo pořád jasno a veselo. Madlenka se dobře provdala. Samotu lesní oživovaly hlasy a smích rozmilých dětí. Každého podzimu, byl to čas, kdy mladý hrabě Oskar odešel na věčnost, přijížděla k rodině myslivcově návštěva: dědeček Vydra a teta Johanka. Děti se jich nikdy

nemohly dočkati. Dědeček chodíval se zetěm do lesa na hon, teta pak po každé zašla si na zámek, do kaple nad hraběcí hrobkou a dlouho se tam modlila. Také si po každé zašla na místo pod staré buky a duby, kde stával chrám Svantovitův, ale vždycky sama a tak, aby nikdo za ní nepřišel. Ale jednou malý Mikulášek, dědečkův nejmilejší, sháněje se po tetě, přece ji našel, a to na městišti pohanského chrámu, sedící na schodech zarostlých travou. Bylo to v čas, kdy listí padá, kdy tajemná tesknost jesenní duši svírá, kdy vzpomínky živěji se v srdci budí i potuchlý žal —

Mikulášek přiběhl k mamince všecek udýchán a udiven, oznamuje, že teta Johana sedí na kamenných schodech pod duby a že pláče. Paní myslivcová hned ani nevěděla, jak by to chlapci vymluvila, důtklivě mu ukládajíc, aby se o tom ani nezmiňoval, že se jistě mýlil. A Mikulášek pak tomu sám uvěřil, když se teta Johana z lesa navrátila a spatřil její přibledlou, mírnou tvář, laskavě se na něj usmívající.
